

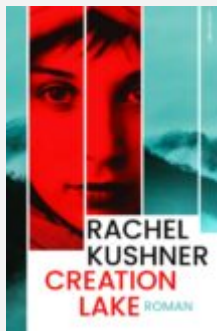
September nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

*Het **Internationaal Literatuur Festival Utrecht (ILFU)** vindt dit jaar plaats van 21 september t/m 5 oktober, en draagt het aan Marilyn Monroe ontleende motto *I am many stories*. Met dit motto wil het literatuurfestival de aandacht richten op de veelvormigheid van de mens. Te vaak reduceren mensen elkaar tot hun afkomst, of hun overtuigingen of de verhalen die ze over elkaar vertellen, maar een mens is (gelukkig) niet één enkel verhaal. Het reduceren tot één narratief en het blijven hangen in de eigen sociale bubbel werkt angst en vijandschap in de hand. Verhalen gelden vaak voor veel mensen, misschien wel iedereen, en kunnen een verbindende werking hebben en aanleiding zijn om naar jezelf, de ander en de wereld te kijken. Het festival begint op de eerste avond met het NK *Poetry Slam* en sluit inmiddels traditiegetrouw af met de **41e Nacht van de poëzie**, met in de tussentijdse dagen o.a. terugkerende activiteiten als de Utrechtse boekenmarkt op het Vredenburg (22 september), Exploring Stories, Yalfa en de Belle van Zuylen-lezing (28 september). Meer info over het festival en de agenda: <https://ilfu.com/festival>



Een aantal activiteiten uitgelicht:



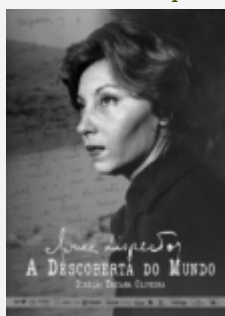
– Op 23 september wordt de Amerikaanse schrijfster **Rachel Kushner** door Roos van Rijswijk geïnterviewd over haar zojuist verschenen roman **Creation Lake**. Daarin infiltrert geheim agente Sadie in een groep milieuactivisten op het Franse platteland. Haar opdrachtgevers willen dat zij de activisten aanzet tot een opstand, maar Sadie blijkt niet immuun voor het gedachtegoed van de geestelijk leider van de groep. Spionage, filosofie en activisme komen naadloos samen in het spannende verhaal. (<https://ilfu.com/agenda/ilfu-book-talk-rachel-kushner>)

– In de serie *Film & Talk* worden verschillende literaire films vertoond, met een inleiding door een Nederlandse auteur.

24 september: **Caro Michele**, naar de gelijknamige roman-in-brieven van de Italiaanse , een van de belangrijkste naoorlogse schrijvers van Italië. Een rebelse en enige zoon uit een bourgeoisgezin verlaat Italië, voor politieke strijd elders, maar blijft corresponderen en vraagt zijn moeder om voor zijn vriendin te zorgen, die een kind van hem heeft. Het meisje weigert zich aan de normen aan te passen en zoekt contact met andere relaties van Michele, tot het bericht komt dat hij gestorven is en de baby dus ‘stamhouder’ is.



(<https://ilfu.com/agenda/film-en-talk-natalia-ginzburg-caro-michele>)



26 september: **A Descoberta do Mundo**, een documentaire uit 2022 over het leven van de Braziliaanse schrijfster **Clarice Lispector** (1920-1977). Ze is een van de meest iconische én ongrijpbare auteurs. Haar werk verkent de diepste lagen van het menselijk bewustzijn en emoties, en haar schrijfstijl is een mix van poëzie, introspectie en filosofie. In de documentaire komen vrienden en familie aan het woord, en horen we haar werk voorgedragen worden.

(<https://ilfu.com/agenda/film-en-talk-clarice-lispector-a-descoberta-do-mundo>)

30 september: **Fatema, La Sultane Inoubliable**, over **Fatima Mernissi** (1940-2015), een invloedrijke Marokkaanse sociologe, feministe en schrijfster. Naast haar strijd voor vrouwenrechten en gelijkheid in Marokko en de bredere Arabische wereld, zowel als academicus als schrijver, wordt zij vooral erkend als een van de grondleggers van het islamitisch feminisme. De door haar eigen neef gemaakte film biedt een rijk en complex beeld van Fatima Mernissi's leven, denken en werk. (<https://ilfu.com/agenda/film-en-talk-fatima-mernissi-fatema-la-sultane-inoubliable>)



PARADE



RACHEL CUSK

- Ook op 26 september: een 'book talk' met de Britse schrijfster **Rachel Cusk**. Ze wordt door Marjan Slob geïnterviewd over haar nieuwe roman **Parade**, waarin ze nog meer dan eerder alle grenzen van de traditionele roman loslaat. In haar trilogie *Contouren/Transit/Kudos* (van elk deel staat een recensie op onze website) speelt ze al virtuoos met perspectieven en personages. In *Parade* zet ze alles op zijn kop, personages, levens, kunstwerken. (<https://ilfu.com/agenda/ilfu-book-talk-rachel-cusk>)

- De **Belle van Zuylen lezing** wordt dit jaar op 28 september gegeven door de Wit-Russische schrijfster **Svetlana Alexijevitsj**, met de titel *Waiting for the barbarians*. Vanwege haar kritiek op het Wit-Russische regime verbleef ze meermaals langere tijd in het buitenland, nu ook weer

sinds 2020. Ze schreef boeken als *Het einde van de rode mens*, *Wij houden van Tsjernobyl*, *De laatste getuigen* en *De oorlog heeft geen vrouwengezicht*. Ze zegt: "Mij interesseert de kleine mens. De kleine grote mens, zou ik willen zeggen, want leed vergroot de mens. In mijn boeken vertelt die mens zijn kleine geschiedenis en daarmee ook de grote."

(<https://ilfu.com/agenda/belle-van-zuylenlezing-svetlana-alexijevitsj>)



- Tijdens *Exploring stories* op 29 september gaan 25 internationale schrijvers met elkaar en anderen in gesprek rond het thema **Nature's Narrative**. Deelnemende schrijfsters zijn o.a. **Svetlana Alexijevitsj**, **Constance Debré**, **Loyal Liverpool**, **Alejandra Ortiz**, **Brenda Navarro**, **Radna Fabias**, **Julia Cimafiejeva**, **Manon Uphoff**, **Temí Oh**, **Indigo Burnett**, **Saskia de Coster**, **Carolina Trujillo** en **Devika Partijman**.

- Op 2 oktober is er een avond over **Feministische utopieën** in de literatuur. Wat is hun waarde, wat zijn eigenaardigheden en historische voorgangers? De Indiase historica en literatuurwetenschapper **Barnita Bagchi** opent de avond met een mini-lezing over het korte verhaal *Sultana's Dream* van de Bengaalse auteur Rokeya

Sakhawat Hossein uit 1905, gevolgd door voordrachten en discussies. Ook met *Mojdeh Feili* en *Hasret Emine*. (<https://ilfu.com/agenda/feministische-utopieen>)

- Op 5 oktober zullen de nachtdichters o.a. zijn: **Anna Enquist**, **Astrid Haerens**, **Simone Atangana Bekono**, **Rozalie Hirs**, **Lies Van Gasse**, **Yentl van Stokkum**, **Bibi Dumon Tak**, **Lena Plantinga**.

*In de laatste Juni Nieuwsbrief schreef ik over **Wel verdiend, maar niet ontvangen**, een tentoonstelling van het Literatuurmuseum over de ondervertegenwoordiging van vrouwelijke schrijvers bij het toekennen de belangrijkste Nederlandse literatuurprijs, de P.C. Hooftprijs. In deze online tentoonstelling wordt extra aandacht gegeven aan vijf schrijfsters uit een samengestelde lijst van 33 overleden schrijfsters, die deze prestigieuze prijs wel verdiend hadden, maar nooit ontvangen hebben.

Op 18 september organiseert Het Literatuurmuseum in bibliotheek Neude het evenement **Het Pleidooi**. Tijdens die avond kunnen de overige schrijfsters van de lijst aan bod komen. Verschillende schrijvers, onderzoekers en andere professionals uit het literaire veld zijn uitgenodigd om voor een van deze 33 (minus 5) namen te pleiten. Te gast

zullen o.a. zijn: **Alma Mathijssen**, **Kila van der Starre**, **Marischka Verbeek** en **Shantie Singh**. Ook is er een open inschrijving, waarbij één van de aanmeldingen zelf de kans krijgt een pleidooi te houden over een van de auteurs. Of misschien wil iemand wel een nieuwe auteur toevoegen aan de lijst?

Meer info: <https://bibliotheekutrecht.op-shop.nl/3359/het-pleidooi-literatuurmuseum/18-09-2024>





*Misschien leuk om gelijk ook te vermelden: in september zal de 2e druk verschijnen van **Het ganzenbord** van Amoene van Haersolte. Samen met Arthur van Schendel was Amoene van Haersolte winnares van de eerste P.C. Hooftprijs in 1947. In *Het ganzenbord* laat de schrijfster – zelf van adel – het leven van de burgerij zien door de ogen van een adellijk meisje dat beschermd is opgevoed. Door de familie waar ze op bezoek is – en met wie ze het ganzenbordspel speelt – wordt ze op een voetstuk geplaatst. Het meisje Lucile is vreemd in deze omgeving, maar toch wordt deze burgerlijke omgeving heel raak weergegeven. Twee milieus worden gekenschetst: het adellijke leven van Lucile en dat van het burgerlijke vriendinnetje Cateautje. Met een uitgebreid nawoord door Eugène Westra.

* Als laatste nog iets heel anders: Marjet Douze, die eerder voor ons onderzoek heeft gedaan naar de geschiedenis van de Vrouwenbibliotheek Utrecht en er drie artikelen over schreef voor onze website, is nu samen met iemand anders bezig met een artikel over de bibliotheek voor een *Wikipedia-pagina*. Het is bijna afgerond en het lijkt te gaan lukken voor 20 oktober, de dag van het *40-jarig bestaan* van de Vrouwenbibliotheek. Wat we rond die dag zullen gaan doen is nog niet bekend. Suggesties en/of initiatieven zijn welkom.

Onlangs uitgebrachte titels

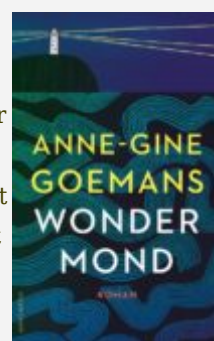
- In *neemt Mariken Heitman* je mee op een reis door de natuur, waarin elk element en elk wezen op subtiele wijze met elkaar verbonden is. Voor de 40-jarige Kiek is haar werk op de tuinderij onlosmakelijk verbonden met haar leven. Samen met vrijwilligers kweekt ze groenten en gewassen en bewaakt ze het ecologisch evenwicht. Dan gebeuren er twee dingen die dat evenwicht dreigen te verstoren: er verschijnt een haas op de tuin, en bij Kiek wordt een chronische ziekte vastgesteld. In vier seizoenen ondergaat niet alleen de tuin een aantal metamorfosen, maar Kiek zelf ook.

Op zaterdag 7 september (Uitfeest Utrecht) signeert Mariken Heitman haar nieuwe roman bij Savannah Bay.



- “Waar je ook bent, wie je ook ontmoet, wie je ook verliest en soms weer terugvindt – de zoektocht om jezelf te doorgronden gaat altijd door.” In het werk van *Frida Vogels* (inmiddels 94 jaar oud) is het nauwgezet zelfonderzoek altijd belangrijk geweest, zowel in haar dagboeken als haar romans. *In den vreemde* bevat memoires, portretten en herinneringen en is daarmee een beschrijving van Frida Vogels’ jeugd in Bloemendaal en Laren, de oorlogsjaren met hongertochten naar boerderijen in de nabije omtrek, en voert via Parijs naar Italië, waar ze zich vestigt. Het gaat ook over de Italiaanse familieleden en collega’s van Frida Vogels’ man Ennio. *In den vreemde* fungeert als waardige sluitsteen van haar werk.

- “Anne-Gine Goemans is een rasvertelster van verhalen met een gruwelijke ondertoon, maar altijd boeiend, onderhoudend en grappig.” Een citaat uit een recensie op onze eigen website over haar roman *Holy Trientje*. Het is een veel vaker gehoord enthousiast geluid, en dus jammer dat Anne Gine Goemans toch niet zo bekend is. Afgelopen maand verscheen haar nieuwe roman **Wondermond**, over een jongen die samen met zijn moeder van Bloemendaal naar zijn oma in het vissersgehucht Wondermond in Friesland vlucht. Zijn vader is opgepakt voor beleggingsfraude en in het dorp houdt een oude scheepsramp de dorpingen nog stevig in zijn greep. Historische gebeurtenissen en hedendaagse thema’s worden moeiteloos met elkaar verknoot.

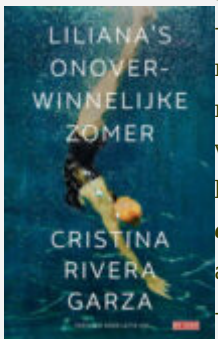


Vertaalde romans



– *Jacqueline Harpman* was een Franstalige Belgische schrijfster en psychoanalytica. Ze schreef zo'n 25 romans en korte verhalen. Een aantal ervan is in het Nederlands vertaald, zoals *Het Strand van Oostende* en *Het geluk in het kwade*, en ook *Orlanda*, een duidelijke verwijzing van Virginia Woolf's *Orlando*. Daarin stelt de schrijfster zich voor hoe de wereld eruit zou zien als vrouwen hun verdrongen mannelijke eigenschappen openlijker zouden laten spreken en mannen hetzelfde zouden doen met hun vrouwelijke karaktertrekken. Onlangs verscheen ***Ik die nooit een man heb gekend*** **heb** over een groep volwassen vrouwen en een jong meisje die na een jarenlange mysterieuze en akelige gevangenschap in een kooi proberen te overleven in een onbewoond gebied.

– ***Het gele huis*** van het Japanse 'literaire fenomeen' *Mieko Kawakami* gaat over de 17-jarige Hana die vastberaden is zichzelf een betere toekomst te geven dan haar moeder. Een fatsoenlijk inkomen verdienen wordt het grootste doel in haar leven als het economische slechter gaat in Japan. Het personeel van de bar waar ze werkt – Kimiko, Lan, en Momoko – vormt haar nieuwe familie. Overleven is echter zwaar. Om haar hoofd boven water en haar familie bijeen te houden, belandt Hana op een steeds duisterder en gevaarlijker pad, waarvan geen weg terug lijkt te zijn. In het verhaal zijn onderwerpen verweven als menselijke waardigheid, vrouwelijke verbondenheid, en de illusie van vrije wil. “..een goed portret van de Japanse onderwereld”



– Op 16 juli 1990 werd de zus van *Cristina Rivera Garza*, Liliana, het slachtoffer van moord. Ze was een 20-jarige studente architectuur. Ze probeerde al jaren een einde te maken aan haar relatie met een vriendje van de middelbare school, die haar maar niet wilde laten gaan. Een paar weken voor de tragedie nam Liliana eindelijk een beslissing: ze zou hem verlaten. Ze zou een nieuw leven beginnen. Ze zou een master doen en daarna promoveren; ze zou naar Londen reizen. Met ***Liliana's onoverwinnelijke zomer*** schreef de Mexicaans-Amerikaanse *schrijfster* een memoir en wil ermee achterhalen wat er is gebeurd. “Het is het geweld van het patriarchaat”, schrijft ze.

– In de roman combineert de Italiaans-Franse schrijfster *Monica Saboto* een onderzoek naar de Franse terreurgroep Action Directe met het persoonlijke verhaal van haar eigen jeugd. Ze is opgegroeid in de schaduw van een vader wiens activiteiten onder een sluier van zwijgen verdwenen. Hoe kun je leven als je onherstelbare daden hebt begaan? En hoe doe je dat als je zulke daden hebt ondergaan? Waar komt geweld vandaan, en wat zijn mogelijkheden tot vergiffenis?



– *Safae el Khannoussi* is schrijfster, docente en promovenda. Ze schrijft haar proefschrift over politieke filosofie en het afschaffen van gevangenschappen in de huidige vorm. In haar werk staan thema's als ballingschap, voortvluchtigheid en het paradoxale bestaan van de migrant centraal. Haar debuutroman ***Oroppa*** volgt een groep outcasts die bij een verdwijning van een vrouw betrokken raakt. De Marokkaans-Nederlandse schrijfster leidt haar kleurrijke personages vanuit de Amsterdams Rivierenbuurt door een Europa dat wij meestal niet zien. Ze laat zien hoe macht mensen dingen kan laten doen waarvan ze niet wisten dat ze ertoe in staat waren.

En over degenen die weigeren nog deel te nemen aan dat systeem.

– *Rešoketšwe Manenzhe* is een Zuid-Afrikaanse dichter en schrijfster van korte verhalen en romans. Vier jaar na de Engelse publicatie verscheen ***Zwervelingen*** in het Nederlands. De roman gaat over een gemengd Zuid-Afrikaans gezin (Britse vader/wijnboer, Jamaicaanse vrouw en 2 dochters) en hoe ieder van hen zich uitzet met de situatie waar ze in belanden als in 1927 de Ontuchtwet wordt aangenomen die relaties tussen 'witten' en 'zwarten' verbiedt. Ieder vertelt zijn/haar eigen verhaal en achtergrond van hoe en waarom het misliep. “En zelfs de wind weet niet wie er verdwaald zal raken, wie terug zal keren en wie uiteindelijk 'thuis' zal bereiken”





- In **Vertel me alles** van *Elizabeth Strout* ontmoet Lucy Barton Olive Kitteridge in deze opvolger van eerdere romans. Advocaat Bob Burgess is verstrikt geraakt in een moordzaak waardoor een heel kustplaatsje in rep en roer is. Hij is sinds een tijdje ook nauw bevriend met schrijfster Lucy Barton. Tijdens hun wekelijkse wandeling praten ze over hun levens, hun angsten, de dingen waar ze spijt van hebben, wat had kunnen zijn. Lucy wordt eindelijk voorgesteld aan de iconische Olive Kitteridge. In het seniorenflatje van Olive vertellen ze elkaar verhalen over de levens van mensen die ze hebben gekend. "Elizabeth Strout weet feilloos waar het echt om gaat in het leven."

- **Creation Lake** van Rachel Kushner - zie bij ILFU - Rachel Kushner komt naar Utrecht

Poëzie

- **Neem ruim zei de zee** is na haar romans *De hemel is altijd paars* en *Ik ken een berg die op me wacht* de eerste dichtbundel van *Sholeh Reza zadeh*. Ze verhuisde in 2015 naar Nederland en durft het aan om in het Nederlands ook te dichten, waarbij de invloed van de oude Perzische dichters voelbaar is. Ze dicht over rivieren en zeeën, bomen en bergen, vissen, vogels en vlinders. Net als in haar romans is de natuur geen achtergrond maar een echt personage, dat ziet en voelt, dat liefheeft en vergeet. De mens zelf is een feilbaar wezen dat wanhopig zoekt naar liefde en verbinding maar zich ook verbaast over het gebrek aan aandacht voor de ander.



Verhalen

-

Non-fictie

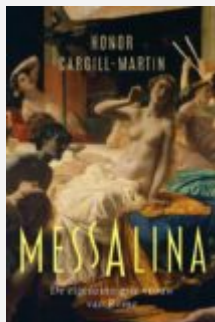


- In **Licht van mijn ogen** beschrijft de Spaanse emeritus hoogleraar geschiedenis hoe er in Europa in de middeleeuwen tegen het moederschap werd aangekeken en hoe dat onze kijk op het moederschap bepaalt. Ze concentreert zich op West-Europa en de landen rond de Middellandse Zee. Ze doet onderzoek naar zwangerschappen, bevallingen en het leven van moeders met kinderen. Daarbij maakt ze onderscheid tussen maatschappelijke positie en religie; het jodendom, het christendom en de islam.

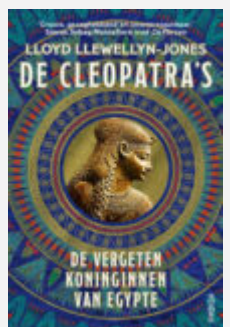
- (1931-1994) was de eerste vrouwelijke minister op het 'moederdepartement' van Binnenlandse Zaken. Haar uitspraak 'Een beetje integer kan niet' wordt nog regelmatig geciteerd. Ze was een nuchtere, kordate sociaaldemocrate die ontzag boezemde en onomwonden bekritiseerde wat ze beschouwde als 'volkomen flauwekul' en 'echte klets'. Ze was toegankelijk en kon heel goed luisteren, maar ook met veel overtuigingskracht gesprekken leiden. Politicoloog en schrijver *Sylvester Hoogmoedt* schreef een biografie over haar, **Pontificaal sociaal**.



- **Messalina** is een van de meest belasterde en onderschatte vrouwelijke figuren uit de oude geschiedenis. Historica *Honor Cargill-Martin* reconstrueert in **Messalina** het leven van deze vrouw van keizer Claudius. Messalina werd geboren in een vooraanstaande Romeinse familie en leefde van ca. 17/20 tot 48 n.Chr. Toen haar man in het jaar 48 Rome had verlaten om de havens in Ostia te inspecteren, 'trouwde' Messalina echter ook met Gaius Silius. Het resulteerde in de dood van zowel Messalina als Gaius Silius. Cargill-Martin kijkt verder dan de wellustige anekdotes die er over haar bestaan. Zij ziet een vrouw die erin slaagt haar positie te verdedigen in de overwegend mannelijke wereld van de keizerlijke Romeinse politiek.



- **De Cleopatra's** van *Lloyd Llewellyn-Jones* is een biografie over zeven Cleopatra's. Er was namelijk niet één Cleopatra, er waren nog zes andere Egyptische koninginnen met die naam. De Cleopatra's waren Griekssprekende afstammelingen van Ptolemaeus, de generaal die samen met Alexander de Grote Egypte veroverde. Deze koninginnen waren nauw verwant als moeders, dochters, zusters, halfzusters en nichtjes. Ze hadden de absolute macht en regeerden met de listige inzet van geheimzinnige rituelen en weelderige spektakels. Ze omzeilden politieke onrust en intriges aan het hof, en voerden het bevel over legers in de strijd.





– Historica en schrijfster *Mariëlle Hageman* reconstrueert in **Iteko** een bewogen periode uit het leven van Margaretha Jacoba de Neufville, en gaat op zoek naar hoe het haar verder verging. Margaretha Jacoba 'Iteko' de Neufville zou een van de populairste schrijfsters van de eerste helft van de 19e eeuw worden, maar in 1803 was haar hart vooral vol van liefde voor Henri Smissaert, maar van haar vader mocht de welgestelde Iteko niet met hem trouwen. Ze schreef erover in dagboeken, waarin ze ook kritisch keek naar de gebeurtenissen en de maatschappij van haar tijd. De verwachtingen die die maatschappij had van vrouwen en ook van mannen – waaronder een geschikt huwelijk – en De Neufvilles eigen ideeën, en soms ongemak, lopen als een rode draad door haar dagboeken, en later ook door de romans en geschiedenissen die ze publiceerde.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

– In 2023 werd **Joyce Overheul** benoemd tot 'talent van het jaar'. Een jaar eerder werd haar beeld van verzetsstrijdster Truus van Lier onthuld in het Utrechtse Zocherpark. Dit weekend is **Live, laugh, leidmotief** geopend in het Centraal Museum Utrecht, een tentoonstelling met recent werk van de Bossche kunstenares. Joyce Overheul maakt kunstwerken van textiel, vaak op basis van fotografie. Ze stikt, borduurt, rijgt en knoopt: ambachtelijke technieken die lang zijn weggezet als vrouwenhobby's. In haar werken verweeft ze politiek beladen onderwerpen zoals emancipatie, feminisme, vluchtelingen en de wapenhandel. Zo ontstaat een scherp contrast tussen de harde inhoud en het zachte materiaal.



Maar info: <https://www.centraalmuseum.nl/nl/tentoonstellingen/utrecht-lokaal-joyce-overheul>



– **Frontaal** is een schrijverspodium en programmeert gevarieerde evenementen met interviews, korte verhalen, 'spoken word' en gedichten. Te gast zijn Dubutanten, Literaire Superhelden (aanstormende schrijvers) en Grote Gasten, (bekende auteurs)". Het schrijverspodium wil literatuur op een frisse manier aan de man brengen: gezellig en ongedwongen. Op 13 september komen naar bibliotheek Neude o.a. *Eva Eikhout, Sophia Blyden, Anneleen van*

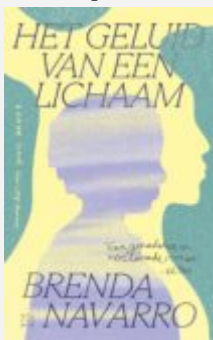
Offel.

Meer

info: <https://bibliotheekutrecht.op-shop.nl/3448/frontaal-in-de-bieb-met-eva-eikhout-sophia-blyden-en-anneleen-van-offel/13-09-2024>

– Op 26 september gaat Savannah Bay's the Feminist Non-Fiction Book Club weer van start. Als eerste zal dit seizoen gelezen worden. In beginsel is Engels de voertaal. Meer

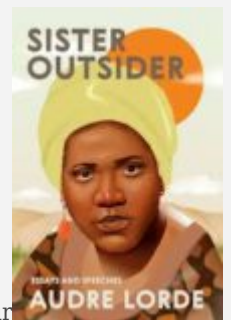
info: <https://www.savannahbay.nl/feminist-bookclub/>



– Op zondagmorgen 8 september is er bij *De Utrechtse* boekenbar weer een 'Boek&brekkie', dit keer over **All forum** van *Miranda July*

Meer
info: <https://www.deutrechtseboekenbar.nl/product/ticket-boek-brekkie-3-all-fours-miranda-july-zondag-8-september-0930-uur/>

En op 30 september is er een ILFU book club, waarin wordt besproken. "Dit boek leest als een lang flamencolied." Het gesprek wordt begeleid door *Mia You*. (<https://ilfu.com/agenda/ilfu-book-club-brenda-navarro>)



Bibliotheeknieuws:

– In september zal de bibliotheek weer op de aangegeven tijden open zijn.

Iedereen die wil komen rondkijken en/of boeken lenen en terugbrengen is van harte welkom.

– Deze week beginnen we aan het 13e seizoen van onze leesgroep, met weer een mix van eigentijdse en klassieke romans.

Er is nog één enkele plaats open. Meer info: <https://vrouwenbibliotheek.nl/?s=leesgroep>

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Ex-vrouw van Ursula Parrot, *De onbedoelden* van Cobi van Baars, *Kind van alle landen* van Irmgard Keun, *De wraak is aan mij* van Marie NDiaye, *Dingen die je hart sneller doen kloppen* van Mia Kankimäki, *Ik die nooit een man heb gekend* van Jacqueline Harpman.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

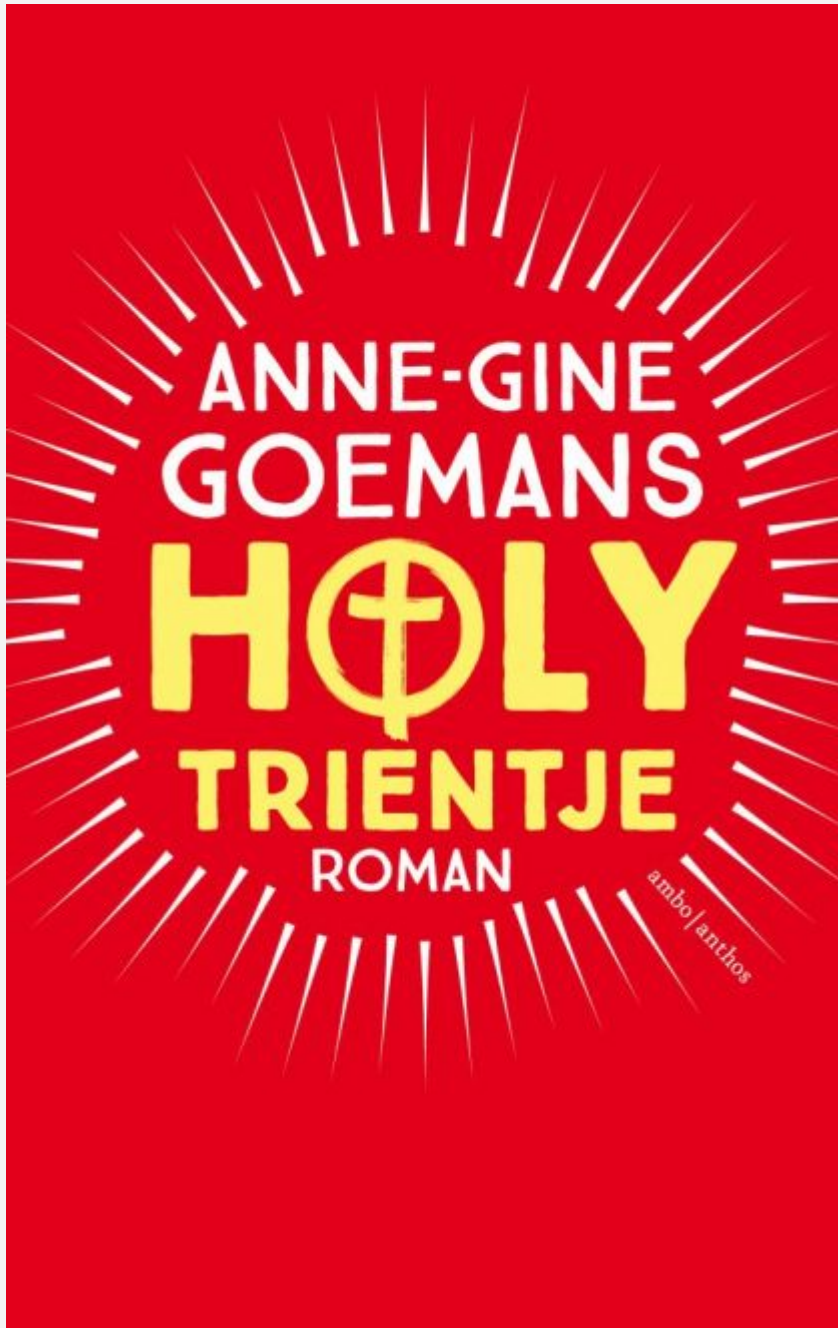
- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/08/16/kairos-door-jenny-erpenbeck/>
- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/08/18/waar-we-over-praten-als-we-over-verkrachting-praten-door-sohaila-abdulali/>
- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/08/22/lolly-willowes-door-sylvia-townsend-warner/>
- <https://vrouwenbibliotheek.nl/2024/08/26/ithaka-door-claire-north/>

De leenbijdrage voor 2024 is vastgesteld op € 27,50. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Vanaf augustus geldt een leenbijdrage van € 15,- voor de rest van het kalenderjaar. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op ons banknummer **NL18 RABO 0366 0430 05** ten name van *Stichting Es Scent ovv naam en 'leenbijdrage 2024'*. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar. Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies; de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema

Utrecht, 2 september 2024

'Holy Trientje' door Anne-Gine Goemans



Anne-Gine Goemans is een rasvertelster van verhalen met een gruwelijke ondertoon, maar altijd boeiend, onderhoudend en grappig.

Tante Trientje is een oude non en holy/heilig. Ze heeft het volste vertrouwen in 'Lief Heertje' en haar leven in Zijn dienst gesteld. Ze is de tante van Regina, die als kind al bij haar - toen nog jonge - tante logeerde: *"Ze was een vreemd soort kruising tussen een elfje en de lichtgevende kwal die ik een keer in zee zag."*

Tante Trientje klaagt nooit. Ze is nooit boos. *"Dat komt doordat er - Lief Heertje zij geprezen - geen praatjesmaker in mij woont,....., die vervelend begint te wauwelen. Zodra een praatjesmaker de kop opsteekt, moet je zwabberen. Zwabber tot je weer helemaal schoon bent."*

Het is een grappige uitvoering van een psychologische oefening die tante Trientje ook Regina aanleert, namelijk disidentificatie van negatieve oordelen of vooroordelen en terugkeer naar het authentieke zelf.

Regina is eind veertig als de ruim 70-jarige tante Trientje van 'Lief Heertje' de opdracht heeft gekregen, om in navolging van de 81-jarige Amerikaanse non Kathleen (in werkelijkheid non Megan Rice) in Europa iets tegen kernwapens te doen. Kathleen wist in de VS het allergrootste kernwapencomplex binnen te dringen om mensen te wijzen op het grote gevaar van atoomwapens. Tante Trientje wil met spoed een nucleair object bezetten: *"Kernwapens zijn duivels, die kun je beter kwijt dan rijk zijn."*

Regina moet haar helpen, maar die is getrouwd en heeft kinderen. Haar oude, dementerende vader woont bij hen in de schuur van hun woonboerderij. Regina is gestopt met haar werk als fixer voor een TV-programma. Zij heeft jaren voor het

programma mensen gezocht met extreme kenmerken en ze onder zware, maar ook misleidende druk gezet om aan de programma's mee te doen, zodat de kijker zich kon verlustigen aan de buitenbeentjes van de maatschappij. Uiteindelijk walgt Regina van zichzelf. Ze noemt de fixer 'het monster' en zodra dat monster de kop opsteekt 'zwabbert' ze heftig, maar voor de missie van Tante Trientje is ze ideaal, omdat ze mensen kan overreden het onwaarschijnlijkste te doen. Zo gaat ze naar de VS om kennis te maken met non Kathleen om haar en haar medestanders uit te horen over de manier waarop ze hun actie hebben uitgevoerd en wat de aanvankelijke problemen en de uiteindelijke succesfactoren waren.

Om een groepje mensen samen te stellen, die samen met tante Trientje de actie kunnen uitvoeren, reist Regina de wereld rond op zoek naar mensen, van wie het leven door atoombommen of nucleaire rampen een desastreuze wending heeft genomen. Japanse ICT-er Yoshida had een bescheiden boerderij met koeien in de buurt van Fukushima, waar zijn ouders met 15.000 anderen zijn verdwenen in de zeebeving en tsunami in maart 2011. Drie van de vier reactoren van de kerncentrale explodeerden: het stralingsgevaar is tot op de dag van vandaag nog zeer hoog. Yoshida is wanhopig, weet niet wat te doen, reist suïcidaal naar het bos rond de berg Fuji.

Bonnie Batlock woonde op Eboye, een atol van de Marshall-eilanden in de Stille Zuidzee, waar tussen 1946 en 1958 de VS op de dichtbijgelegen atol Bikini een serie van 67 atoombommen lieten ontploffen als experiment. Daarna werden alle 85 bewoners, slachtoffers van nucleaire straling, geëvacueerd naar een ander eiland, waar veel van hun mensen stierven. Na vijf jaar mochten ze terug. Er werden jellyfish-baby's geboren: zonder botten, ogen of oren. Als Bonnie twaalf is, worden er weer metingen verricht, waarbij de geigertellers heftig tikken. Alle bewoners worden overgebracht naar een groter eiland, op kosten van de VS. Bonnie ontmoet Maarten, een Nederlander die op de Marshall-eilanden op vakantie is.

Hansje raakt op haar 16^e zwanger van ene Jan, tijdens een avondje stappen. Hansje trouwt met een vriendelijke man, Sjoerd, die Jan Willem als zijn wettig kind erkent. Ze krijgen nog een dochter en een tweeling. Hansje is zo'n gehuwde vrouw uit de 60-er jaren die verkommerde in het huwelijk en door de 2e feministische golf als vrouw werd opgetild en langzamerhand een eigen leven veroverde. Ze raakt verzeild in de fotografie en in de sociale en feministische demonstraties, waar ze goede foto's maakt en daar zelfs een prijs mee wint. Haar kleinzoon Arend trekt bij haar in. Hij is de zoon van Jan-Willem, die een keurige ambtenaar is geworden. Arend studeerde economie voor zijn vader, maar stopte ermee, en bekwaamt zich als fotograaf.

Met Yoshida, die bij zijn oom en tante in Amstelveen logeert, met Bonny, die met Maarten in Nederland woont, met fotograaf Arend en met de dementerende vader van Regina gaat tante Trientje de bezetting organiseren. Maar waar? Trientje hoort van 'Lief Heertje' dat *"de weg leidt naar het levendig glanzen. Fonkelen, Volke! De plek waar de kernwapens liggen opgeslagen. Ze bereiden de bezetting voor in navolging van non Kathleen. En voeren hem uit, wat met de epiloog een knetterend slotstuk vormt. 'Zuster Trientje is het krachtigste wapen in de strijd voor de Vrede."*

Hoewel het thema van het verhaal treurig stemt, wordt het grappig gebracht, waardoor het goed te lezen valt en tegelijk veel indruk maakt. Al was de humor niet helemaal afdoende om het gevoel van ongemak te neutraliseren. Wat waarschijnlijk precies de bedoeling van de schrijfster is. Misschien moeten we heroverwegen wat we doen met kernenergie, kernwapens, en andere nucleaire ongewisheden. Zeker in deze tijden, nu er in verband met energieschaarste weer positiever naar kernenergie wordt gekeken.

Uitgeverij Ambo/Anthos, 2019
Pagina's 416
ISBN 978 9026 334 221

Recensie door Hannah Kuipers, november 2019

November nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Begin november komen twee 'grote' en voor mij favoriete Britse schrijfsters naar TivoliVredenburg - Utrecht: **Jeanette Winterson** en **Ali Smith**.

* 4 november: Voor de vijfde *ILFU Book Talk* van dit jaar komt *Jeanette Winterson* spreken over haar nieuwste roman **Frankusstein**, die in juni in het Nederlands verscheen. Het is haar enige optreden in



Nederland. In 1985 schreef ze haar eerste boek *Oranges are not the only fruit*. Het boek is sterk autobiografisch en gaat over een lesbisch meisje dat opgroeit in een streng religieuze gemeenschap. Later bewerkte ze het boek tot een scenario voor een BBC-miniserie. Ze heeft inmiddels veel gepubliceerd: romans, kinderboeken, essays, verhalen en een filmscript, waaronder *Why be happy when you could be normal*, *Vuurtorenwachten* en *De stenen goden*. Het werk van Jeanette Winterson wordt vaak getypeerd als magisch realistisch. Ze schrijft bijna altijd met een humorvolle en maatschappij-kritische

ondertoon over thema's als filosofie, natuurwetenschappen en gender. Ik ken weinig schrijvers (en andere mensen) die bereid zijn zo openhartig, oprecht en indringend naar zichzelf te kijken, om zo een volgende stap in hun leven te kunnen maken.

Frankusstein is, zoals de titel doet verwachten, gebaseerd op de roman *Frankenstein* (1818) van de eveneens Engelse Mary Shelley. Deze laatste gaat over een man die uit dode materie leven kon creëren en onbedoeld een monster schiep. *Frankusstein* heeft twee verhaallijnen. In de eerste begint Mary Shelley, die met haar man op vakantie is in Zwitserland, te schrijven aan haar beroemde roman. De tweede speelt in het nu van Engeland en de VS. Transgender-dokter Ry Shelley, die de impact van robots op de menselijke gezondheid onderzoekt, is zelf biologisch vrouw is maar voelt zich man. Op een congres leert ze de knappe hoogleraar kunstmatige intelligentie Victor Stein kennen, die het brein van overledenen tot leven probeert te wekken, en wordt verliefd. Jeanette Winterson snijdt in haar roman allerlei grote, actuele thema's aan rond de vraag 'Wat gebeurt er als mensen niet meer de slimste wezens op aarde zijn?', en laat zien hoe ver de ontwikkelingen zijn die grote invloed zullen/kunnen hebben op onze toekomst.



Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/ilfu-book-talk-met-jeanette-winterson-04-11-2019/>

* 6 november: De Schotse schrijfster *Ali Smith* is eregast op de feestelijke jubileumavond **Transforming stories** van Savannah Bay. Op dit moment is ze bekend van haar geweldige serie *Herfst*, *Winter* en *Lente*. Samen met andere schrijvers



en dichters (o.a. *Eva Meijer* en *Radna Fabias*) zal ze vertellen over hoe en welke verhalen haar leven veranderd hebben. De hele avond wordt een ode aan de kracht van het verhaal. Verhalen veranderen ons, wij veranderen verhalen. Welk verhaal is in jouw leven transformerend geweest?

Op deze avond zal ook het jubileumboek gepresenteerd worden, voorafgegaan door een korte film van de Utrechtse Universiteit. In een panelgesprek gaan historica *Marijke Huisman*, oud-hoogleraar genderstudies *Gloria Wekker* en Chaos-uitgeefster *Sayonara Stutgard* met elkaar in gesprek over het onderzoek naar de betekenis van de vrouwenboekwinkel voor

het feminisme vroeger & nu. En stadsdichters *Vicky Francken* en *Hanneke van Eijken* zullen hun speciale Savannah Bay gedicht voordragen.

Savannah Bay bestaat 35 jaar en is de opvolger van de eerste vrouwenboekenwinkel in Nederland: de Heksenkelder (1975). In 1984 verhuisde de winkel naar het huidige pand aan de Telingstraat, en werd omgedoopt tot Savannah Bay. Met de jaren werd het winkelaanbod steeds uitgebreider en werd het een literaire boekhandel voor vrouwen én mannen, maar met specifieke (o.a. gender-) interesses. In 1997 nam Marischka Verbeek de winkel over. Vandaag de dag is Savannah Bay een ontmoetingsplek geworden met klanten, vrijwilligers en anderen. De winkel speelt een actieve rol in het literaire stadsleven door regelmatig activiteiten en stands te verzorgen.

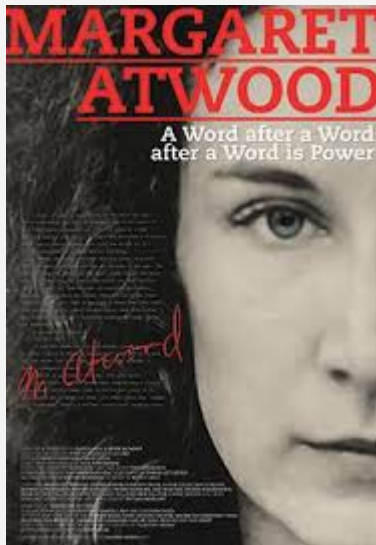
Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/transforming-stories-06-11-2019/>

- Van 20 november t/m 1 december is het jaarlijkse Internationale Documentaire Filmfestival **IDFA** in Amsterdam. Op hun website geeft de organisatie aan dat deze 32e editie met 47% het hoogste percentage vrouwelijke filmmakers ooit heeft. Een paar uitgelichte documentairefilms:

* De openingsfilm is de wereldpremière van **Sunless Shadows** (Mehrdad Oskouei). De film gaat over vijf jonge Iraanse vrouwen in een gesloten jeugdinrichting, allemaal betrokken bij de moord op een echtgenoot, vader of zwager die ze mishandelde. *Sunless Shadows* toont het verdriet, maar ook de schoonheid en de humor in het dagelijks leven van deze groep meisjes.



* *Margaret Atwood: A Word After a Word After a Word Is Power* is



een portret van de Canadese schrijfster

Margaret Atwood. De zelfverzekerde schrijfster en een aantal sleutelfiguren uit haar leven vertellen over haar jeugd in de bossen van Noord-Ontario, hoe ze opgroeide in de benauwde jaren vijftig (toen vrouwen werden geacht keurig thuis te blijven, maar zij aan de universiteit van Harvard Engels ging studeren), over haar activisme en uiteraard over haar schrijverschap. In 1984 begon ze in het ommuurde West-Berlijn te schrijven aan haar beroemde dystopische verhaal, *The Handmaid's Tale* over machtsverhoudingen en vrouwenhaat. Onlangs verscheen het beklemmende vervolg *The Testaments*. Margaret Atwood is inmiddels 79, waarschuwdons al decennia geleden en bekijkt de heisa rond haar "renaissance" met zelfspot en droge humor.

* *Khartoum offside* is een bijzonder portret van voetballende vrouwen in Khartoem, die ervan dromen met een nationaal team voor Soedan uit te komen op het WK. De obstakels die ze op de weg daarnaartoe moeten overwinnen, op sociaal, politiek en financieel gebied, lijken haast onoverkoombaar. Toch blijven ze optimistisch, blijmoedig en keihard trainen op de van gras verstoken velden in Khartoem.

Meer info: <https://www.idfa.nl/nl/>

Onlangs uitgebrachte titels

-**Holy Trientje** van Anne Gine Goemans is de wonderbaarlijke geschiedenis van zuster Trientje (86) en haar heilige missie: alle atoombommen de wereld uit. De non formeert een internationale groep gelijkgestemden waarmee ze een nucleair complex wil binnendringen. Blijven we onverschillig, vraagt Trientje, of komen we eindelijk in actie? Anne Gine Goemans beschrijft op indringende en humoristische wijze de nucleaire waanzin en het verlangen van een oude zuster naar vrede en goedheid. Ze neemt ons mee naar Fukushima, Amerika en de Marshalleilanden en laat zien wat er kan gebeuren als idealisme samengaat met onherstelbaar trauma. Het verhaal is geïnspireerd op Megan Rice, een 81-jarige non die het grootste kernwapencomplex van Amerika wist binnen te dringen, gewoon om de mensen wakker te schudden.

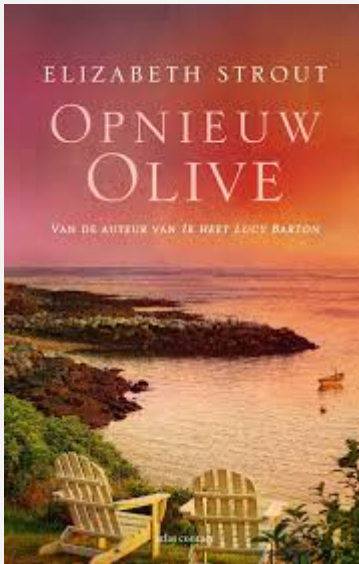


- **Nacht en dag** was de tweede roman van Virginia Woolf. Ze trad ermee in de voetsporen van de Engelse schrijfsters die ze het meest bewonderde, m.n. Jane Austen. In hun traditie schreef ze een modern verhaal over moderne mensen. Voorbij komen bij theevisites en diners, die Virginia Woolf beschrijft met haar bekende ironie en haar humoristische gevoel voor het absurde. Er zijn prachtig beschreven omzwervingen door haar geliefde Londen. Haar hoofdpersonen, drie vrouwen en twee mannen, staan voor grote keuzes in hun leven. Trouwen? Een carrière zonder huwelijk? Een combinatie? Mary Datchet, voorvechtster van vrouwenrechten, is verliefd op Ralph Denham, maar die is verliefd op Katharine Hilbery. Zij weet het nog niet, verlooft zich eerst met William Rodney maar twijfelt - en zijn oog valt op een nichtje van Katharine. Met groot psychologisch inzicht verweeft Woolf een subtiel liefdesverhaal met een moderne sociale roman over kwesties als vrouwenkiesrecht en de verschillende rollen van vrouwen.

- **Op de Klippen** schreef Jane Gardam in 1978 en na het succes van de vertaling van recentere romans is nu ook deze in het Nederlands verschenen. Het leven van de 8-jarige Margaret verandert plotseling wanneer Lydia, een wereldwijd en wulps dienstmeisje, bij Margarets religieuze familie intrekt. Na de geboorte van Margarets broertje worden ze elke woensdag het huis uit gestuurd om samen van de idyllische Engelse kust te genieten. Wanneer Margaret tijdens een van deze tripjes in een boom klimt en een verwaarloosd landhuis ziet liggen, is ze geïntrigeerd. Het landhuis en zijn ongewone bewoners trekken haar steeds meer aan en laten een hele andere realiteit zien: namelijk dat de wereld lang niet zo keurig is als ze altijd had gedacht. Het huwelijk van haar ouders blijft ook niet onberoerd door de komst van het dienstmeisje. De keurslijven gaan af en het leven van deze stijve Engelsen trilt op zijn grondvesten. Hoe blijf je jezelf, en hoe ver ga je wanneer je wordt meegesleurd in het verlangen naar een ander leven? Na een cruciaal theebezoek



...dendert iedereen op een onontkoombare tragedie af.

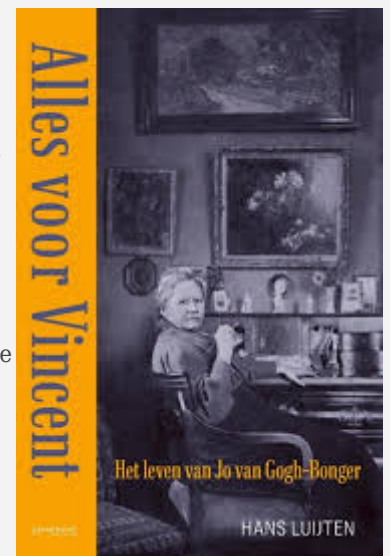


- De Amerikaanse schrijfster *Elizabeth Strout* schreef eerder *Olive Kitteridge*, een mooie roman over de botte bitse echtgenote van een apotheker, die iedereen van zich vervreemdt. Nu is er het vervolg, **Opnieuw Olive**. Olive is een paar jaar ouder, en vele veranderingen verder. In weer dertien momentopnamen leef je met haar mee. Ze moet haar leven leren delen met haar tweede man, proberen de relatie met haar zoon te herstellen, omgaan met verlies en eenzaamheid, zich openstellen voor nieuwe levenslessen - en als altijd een luisterend oor bieden aan de andere inwoners van Crosby, Maine.

- Tien jaar verdiepte *Hans Luijten* zich in het leven van Jo van Gogh-Bonger (1862-1925). In **Alles voor Vincent** schrijft hij over deze weinig bekende, maar invloedrijke vrouw van Theo en schoonzus van Vincent van Gogh. Toen de broers kort na elkaar overleden, ontfermde zij zich over Van Goghs artistieke nalatenschap en wijdde de rest van haar leven aan de verspreiding en bekendmaking ervan. Ze publiceerde zijn brieven, organiseerde tentoonstellingen in binnen- en buitenland en verkocht strategisch aan particulieren en invloedrijke kunsthandelaren. Voor de reputatie van Van Goghs kunst waren haar inspanningen cruciaal. Maar ook in andere opzichten leidde ze een boeiend leven. Ze was bevriend met vooraanstaande schrijvers en kunstenaars, ook was ze actief binnen de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij en nauw betrokken bij de ontluikende vrouwenbeweging.

Mooi artikel in

Trouw: <https://www.trouw.nl/cultuur-media/zonder-jo-van-gogh-was-vincent-nooit-zo-beroeemd-geworden~b23ddddd/>



- **Moeder af** is het romandebuut van *Fen Verstappen* en gaat over een moeder die een hersenbloeding krijgt. Als ze uit haar coma ontwaakt, is ze volledig invalide en niet meer in staat om te communiceren. Verdwenen is de mondige modeontwerper die ze was, met een leven dat gevuld was met nachtelijke cafébezoeken en hard werken. Haar kinderen proberen de zorg voor hun moeder in hun volwassen levens te passen en hun verlies vorm te geven. Want hoe rouw je wanneer iemand wegvalt maar niet doodgaat? Fen Verstappen zocht naar woorden voor een ongrijpbaar verlies.

- Voor haar 2e roman, **De kat en de generaal**, is de Duits-Geörgische *Nino Haratischwili* in de geschiedenis van Tsjetsjenië gedoken. Een Russische oligarch, Alexander Orlow, die 'de Generaal' wordt genoemd, is samen met zijn



negentienjarige dochter een nieuw leven begonnen in Berlijn. Maar met haar vele vragen over zijn verleden en de Tsjetsjeense oorlog komen de herinneringen bij hem terug. Zoals die uit 1995, over Noera, die zeventien is wanneer een Russische legereenheid in de buurt neerstrijkt. Met het uitbreken van de eerste Tsjetsjeense oorlog versplintert haar droom om de benauwdheid van haar geboortedorp te kunnen ontvluchten. Ze wordt gemarteld, verkracht en vermoord. Als boetedoening wil Alexander Orlow een proces voor de schuldigen organiseren.

- In **De verdwenen meisjes uit Parijs** van Pam Jenoff vindt Grace Healey op een ochtend op een station een achtergelaten koffer. Ze kan haar nieuwsgierigheid niet bedwingen en maakt de koffer open. Er blijken twaalf foto's in te zitten van allemaal verschillende vrouwen. Impulsief neemt Grace de foto's mee en komt er al snel achter dat de koffer eigendom is geweest van ene Eleanor Trigg die leiding gaf aan een netwerk van vrouwelijke geheim agenten. Twaalf van deze vrouwen werden tijdens de oorlog vanuit Londen naar bezet Europa gestuurd om als koeriers en telegrafisten het verzet te ondersteunen. Ze zijn echter nooit naar huis teruggekeerd en het is een raadsel wat er met hen is gebeurd. Grace doet er alles aan om achter de waarheid te komen. Ze voelt zich vooral aangetrokken door de jonge moeder Marie die geheim agent werd.

- In **Een stralende toekomst** van Rebecca Makkai werkt Yale in 1985 bij een museum in Chicago en staat op het punt om een bijzondere collectie binnen te halen. Maar terwijl zijn carrière een hoge vlucht neemt, woekert de aids-epidemie. Na de begrafenis van zijn goede vriend Nico wordt Yale's vriendenkring snel kleiner, totdat hij alleen Fiona, Nico's jongere zus, over heeft. Dertig jaar later gaat Fiona in Parijs op zoek naar haar dochter die haar niet meer wil spreken. Daar logeert ze bij een vriend, die fotograaf was in Chicago in de jaren 80 en wordt zo opnieuw geconfronteerd met de verwoestende effecten die de aids-crisis heeft gehad op haar leven. De verhalen van Yale en Fiona komen op verrassende en ontroerende wijze samen in een onvergetelijk slot. De pers is nogal eensluidend in haar enthousiasme over deze roman, die als een van de eerste verslag doet van de aids-epidemie en alle effecten ervan, vanaf de uitbraak tot het heden.



— Er zijn nog veel meer nieuwe titels. Ik zal ze uit praktische overwegingen slechts met een korte beschrijving vermelden



- **Lichter dan ik** van *Dido Michielsen* gaat over een eigenzinnige, jonge vrouw, die in 1850 op Java weet te ontsnappen aan de traditionele standenmaatschappij. Een historische roman.

- In **De tolk** van *Annette Hess* wordt een jonge vrouw, die tolk Pools is, onverwacht gevraagd om in 1963 in Frankfurt bij het Auschwitzproces de getuigenverklaringen te vertalen. Ze heeft nog nooit van Auschwitz gehoord.

- **De ziel in het bloed** van *Ana Paula Maia* is een rauwe roman over dieren en mensen in een slachterij en hoe de voedselproductie van een onverzadigbare maatschappij inbreuk maakt op de natuur.

- In **Alles wat ik niet kan zeggen** schrijft de Ierse *Emilie Pine* eerlijk, dapper en onsentimenteel over de taboes in een gewoon leven. De meest uiteenlopende vrouwen herkennen zich in haar verhaal.

- **Het belang van de duisternis** van *Sigri Sandberg* gaat over 'Vijf bange nachten onder de sterren in een Noorse berghut'. Hoewel bang in het donker wil ze de duisternis doorgronden en het belang ervan.

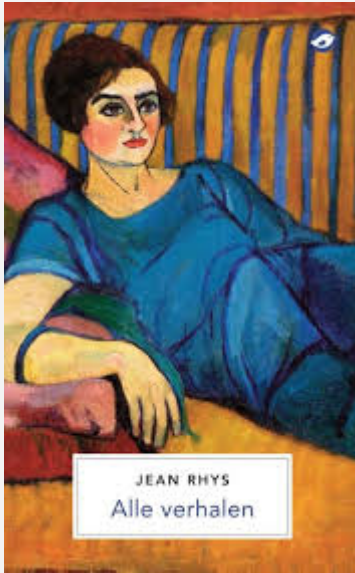


- **Het Tristan-akkoord** van altvioliste *Ewa Maria Wagner* is een persoonlijke zoektocht naar haar jeugd in communistisch, naoorlogs Polen, haar Duitse wortels en haar vader, met wie ze een moeizame relatie heeft. Muziek heeft altijd centraal gestaan in haar leven.

- In **De sterregever** schrijft *Jojo Moyes* over een bibliotheek in Kentucky (1937), die vrouwen zoekt om te paard afgelegen huizen te bezoeken met boeken. De wet en een deel van het dorp keren zich tegen de hechte groep vrouwen.

Verhalen

- Van de bekende Braziliaanse schrijfster *Clarice Lispector* (1920-1977) is de bundel **Alle verhalen** uitgebracht. Het vormt de weerslag van veertig jaar schrijverschap en bieden een scala aan uiteenlopende stijlen en stemmen. In sommige



verhalen is de kern van haar latere romans te herkennen, andere zijn miniatuurtjes van vertelkunst. Alle worden gedragen door een unieke combinatie van humor en ernst, van filosofische inslag en aandacht voor het menselijk tekort. De bundel vormt een overzicht van Lispector's gehele oeuvre.

- Nog een **Alle verhalen**: de kleurrijke Brits-Caraïbische schrijfster *Jean Rhys* werd bekend met *Wide Sargasso Sea* (1966), dat is geschreven als voorgeschiedenis van *Jane Eyre* van Charlotte Brontë. De roman corrigeert het karikaturale beeld van hoofdpersoon Rochester, en Jean Rhys stelt de personages uit *Jane Eyre* psychologisch in een ander licht. Volgens sommigen echter laten de verhalen, die zij gedurende haar hele leven schreef, haar talent pas echt tot zijn recht komen. Ze zijn nu vertaald. Jean Rhys neemt je mee naar het West-Indische Dominica van haar jeugd, naar Londen in de tijd van de Eerste Wereldoorlog en naar schimmige bars en hotels in de jaren twintig in Parijs. Ze worden bevolkt door dansmeisjes, oude dames die in armoede zijn vervallen en andere buitenstaanders.



- **Nederzettingen** van *Sanneke van Hassel* is een verhalenbundel over het opbouwen van een bestaan en de behoefte je ergens thuis te voelen. De verhalen spelen in Rotterdam (woonplaats van de schrijfster) en de heel verschillende personages voelen zich allemaal op een andere manier ontheemd - van een jong stel dat op bezoek gaat bij vrienden die buiten de stad zijn gaan wonen, tot een melancholieke, Kaapverdiaanse buschauffeur die nooit meer terug zal gaan naar "zijn" eiland. Waar ze ook vandaan komen, alle personages weten zich min of meer gesetteld in de stad, maar soms willen ze weg, voor een weekendje, of ze fantaseren over een compleet ander leven. Over een rusteloze tijd en een versplinterde samenleving.

- De Deense *Dorthe Nors* vertelt in **Kaart van Canada** 14 korte verhalen die op uiteenlopende wijze varianten van menselijk verlangen blootleggen. Haar personages zijn onaangepast, sociaal onhandig en eenzaam. Ze zijn vaak afkomstig van het platteland en wonen nu in een stad, waar ze zich eigenlijk niet thuisvoelen. Zo is er een werknemer van een groot bedrijf die droomt over de wereld buiten zijn kantoor, een vrouw die verlangt naar liefde die kietelt als een watersproeier en een schrijfster die bevriend raakt met de IJslandse moeder van haar ex.

Non-fictie

Face it is de autobiografie van de Amerikaanse zangeres en filmactrice *Debbie Harry*, die vooral bekend werd als zangeres

van de popgroep Blondie.

Poëzie



- **Oog** van *Eva Gerlach* bestaat uit negen afdelingen, die worden voorafgegaan door de bekende tekening, waarbij de ruimte telkens op regelmatige wijze kleiner wordt. Samen vormen ze een omgekeerde reeks van Fibonacci. Deze reeks, die Eva Gerlach al sinds haar bundel *Dochter* (1984) fascineert, is vaak terug te vinden in de natuur: de rangschikking van de zaden in zonnebloemen, een orkaan, de vorm van ons sterrenstelsel. In *Oog* wordt een orkaanachtige beweging aangejaagd, bekeken vanuit het standpunt van iemand op het vasteland. Steeds toenemend geweld (met ups en downs) piekt tegen het eind van de bundel, abrupt gevolgd door de stilte in het oog - waarna de orkaan zich met volle kracht in omgekeerde richting kan hernemen. *Oog* is de derde bundel in het drieluik *Labyrinth*. Het eerste deel was *Kluwen*, die speelde met tijd, de tweede was *Ontsnappingen*, en speelde met ruimte. *Oog* gaat over samenhang.

- In **Vrolijke verwoesting** gaat de Vlaamse *Delphine Lecompte* door waar ze gebleven was en tilt ze haar poëzie naar een volgend niveau. Haar verbeelding is weer grenzeloos, ze kijkt de waanzin recht in de ogen en haar gedichten worden bevolkt door talloze wonderlijke figuren, zoals de bedeesde zeepzieder, de mystieke chrysantenkweker en de analfabetische jongenshoer. En ook nu bezit haar droomachtige poëzie een expressieve taalkracht die groot is en betoverend, een fantastisch universum.



- In **Levenslust** van *Joke van Leeuwen* wordt in één episch gedicht een heel leven gegrepen. Joke van Leeuwen koppelt in meer dan tachtig strofen van elk tien regels persoonlijke herinneringen en gemoedstoestanden aan universele levensvragen en aan de tijd en de wereld om ons heen. Hoe groot tegenslagen ook mogen zijn, altijd is er weer een mogelijkheid om opnieuw te beginnen en verder te gaan.

Activiteiten en boeken-nieuws in Utrecht en daarbuiten:



- In theater Kikker speelt op 4 en 5 november **Oorlogsvrouwen**, een aangrijpend stuk van mime-
 speelster Karina Holla gebaseerd op het boek *De Oorlog heeft geen Vrouwengezicht* van
 Svetlana Alexijevitsj. Deze Russische schrijfster en onderzoeksjournaliste baseerde haar
 boek op de verhalen van jonge Russische vrouwen die vochten tegen Hitler. Vrouwen in
 onmenselijke omstandigheden. (zie de boekrecensie op onze
 website: [https://vrouwenbibliotheek.nl/2016/10/12/de-oorlog-heeft-geen-vrouwengezicht-do-
 or-svetlana-alexijevitsj/](https://vrouwenbibliotheek.nl/2016/10/12/de-oorlog-heeft-geen-vrouwengezicht-door-svetlana-alexijevitsj/)). Ze dragen geweren die soms groter zijn dan zijzelf, ze zijn
 mecaniciens, besturen afweerraketten, ze werpen bommen, zijn piloten van
 gevechtsvliegtuigen, worden gevangen genomen en gefolterd. Ze zijn bereid te sterven
 voor het vaderland, maar niet in die gehate mannenonderbroeken. Ze blijven vrouwen. Na
 de oorlog mogen ze niet over hun ervaringen praten, alleen de heldenverhalen van de
 mannen mogen gehoord worden.

Meer info: <https://www.theaterkikker.nl/agenda/oorlogsvrouwen/>

- In Utrecht is de tentoonstelling **Vrouwen Stemmen** over 100 jaar vrouwenkiesrecht
 nog t/m 6 december te zien in het Provinciehuis (Archimedeslaan). Voor het
 vrouwenkiesrecht hebben vrouwen zich jarenlang moeten inzetten. De door
 gastconservator Marjet Douze samengestelde tentoonstelling toont de landelijke én de
 Utrechtse strijd voor vrouwenkiesrecht. Eind september werd bij het Stadhuis een
 gevelsteen onthuld ter gelegenheid van 100 jaar algemeen kiesrecht voor mannen én
 vrouwen, met o.a. de tekst 'Ius Suffragii', latijn voor 'het recht om te stemmen'.



Meer info: <https://www.utrechtaltijd.nl/doen/activiteiten/2019/vrouwen-stemmen-100-jaar-vrouwenkiesrecht-1919-2019/>

— Al eerder schreef ik over meerdere musea die dit jaar hun aandacht richten op het bijstellen van het beeld
 dat in de geschiedenis alleen mannen kunst hebben gemaakt. De hieronder genoemde tentoonstellingen zijn weliswaar niet
 in Nederland, maar wel goed om iets meer over te weten.



- In de National Portrait Gallery in London is t/m 26 januari te zien **Pre-Raphaelite Sisters**. De beweging van de
 Prerafaëlieten begon in 1848 met de oprichting van een genootschap 'de Pre-Raphaelite Brotherhood'. Ze zetten zich af
 tegen de academische kunst zoals die toen voorgeschreven was en wilden terugkeren naar de eenvoud zoals die bestond bij
 kunstenaars levend vóór Rafaël. Weinig bekend waren ze, maar er blijken zeker ook vrouwen geweest te zijn die zich bij de
 ideeën hebben aangesloten. De tentoonstelling onderzoekt de niet eerdere geziene bijdrage van 12 vrouwen uit de
 beweging: nieuwe ontdekkingen en niet eerder getoond werk, en ook de rol die zij speelden als model, muze, moeder en
 geliefde.

Meer

info: <https://www.npg.org.uk/whatson/pre-raphaelite-sisters/exhibition/> en <https://virtualstylistgabriellerosenberg.com/2019/10/pre-raphaelite-sisters/>

- In Museo del Prado in Madrid is een prachtige tentoonstelling gewijd aan twee talentvolle en baanbrekende kunstenaressen uit de 16e eeuw: **Sofonisba**

Anguissola (1535-1625) en **Lavinia Fontana** (1552-1614). Koning Filips II van Spanje voorzag beide Italiaanse vrouwen regelmatig van opdrachten voorzag waardoor hun namen in Madrid zijn blijven rond zingen. Voor het Prado reden om voor het eerst in de geschiedenis meer dan 60 werken van deze vrouwen samen te brengen.



Meer

info: https://www.museodelprado.es/en/whats-on/exhibition/sofonisba-anguissola-y-lavinia-fontana-dos/5f6c56c8-e81a-bf38-5f3f-9a2c2f5c60eb?fbclid=IwAR3TIWVju0P6pv7tUMFJPGX_cpM8N6a97dRDUodhy5xHFmYB57csoyfSLZY

In december zal Karin Haanappel bij de Vrije Academie n.a.v. de tentoonstelling in Amsterdam, Utrecht en Den Bosch een verdiepend college geven over beide vrouwelijke kunstenaars.

Meer info: <https://www.vrijeacademie.nl/ons-aanbod/college-a-tale-of-two-women/>

Bibliotheeknieuws:

- Onze leesgroep en onze poëziegroep zijn beide in september begonnen aan een nieuw seizoen. Daarnaast krijgen we regelmatig vragen over een nieuwe (avond-)leesgroep. Bij genoeg belangstelling zouden we die kunnen beginnen. Laat dus weten als je zin hebt in een leesgroep en het eventueel mee helpen opzetten ervan. (info@vrouwenbibliotheek.nl)

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Sontag van Benjamin Moser, *Opnieuw Olive* van Elizabeth Strout, *De nieuwe feministische leeslijst* van Marja Pruis, *Holy Trientje* van Anne Gine Goemans 't Hooge *Nest* van Roxane van Iperen, *Op de klippen* van Jane Gardam, *Liefde als dat het is* van Marijke Schermer, *Hier is alles nog mogelijk* van Gianna Molinari, *Onder het net* van Iris Murdoch, *De ontheemde* van Ursula Le Guin, *Strafhok* van Bea Vianen, *Over vrouwelijke seksualiteit* van Jeanne Lampl-de Groot, *In een land van moeders* van A.M. Homes, *De edelman* van Belle van Zuylen/Nelleke Noordervliet

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/05/het-uur-van-de-specialisten-door-barbara-zoeke/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/09/de-achtste-dag-door-annemarie-haverkamp/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/13/archief-van-verloren-kinderen-door-valeria-luiselli/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/17/zwart-licht-door-maria-gainza/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/20/middaguur-door-dorte-hansen/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/25/vrachtbrief-door-miriam-guensberg/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/10/27/liefde-als-dat-het-is-door-marijke-schermer/>

De leenbijdrage voor 2019 is vanwege de btw verhoging vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn, vanaf oktober € 10,-.

Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van *Stichting Es Scent* ovv naam en '**leenbijdrage 2019**'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website. Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

September nieuwsbrief

Beste leensters en andere belangstellenden,



Voor de 37e keer zal op 28 september het jaarlijkse “grootste poëziefest” plaats vinden, **De Nacht van de poezie**. De twintig beste Nederlandstalige dichters, zowel oud vertrouwden als nieuwe bekenden verzorgen in TivoliVredenburg deze nachtelijke poëzie-estafette met voordrachten uit eigen werk. Tussendoor zijn er muzikale en theatrale entr’actes. Het evenement begint om 20.00 uur en eindigt meestal tegen 3.00 uur in de ochtend. In

de gangen rond de Grote Zaal vindt gelijktijdig ook een boekenmarkt en een presentatie van kleine uitgevers, literaire tijdschriften en organisaties plaats. Deelnemende dichtende vrouwen zijn o.a. *Hagar Peeters, Gerda Blees, Ellen Deckwitz, Maud Vanhauwaert, Esther Jansma, Iduna Paalman, Asha Karami, Rosa Schogt en Babs Goms*

Op 15 september vindt de presentatie plaats van de 7e druk (=herdruk) van **Huisjes van kaarten**, die in 1939 voor het eerst verschenen is. In deze 3e roman van *Clare Lennart* (1899-1972) rouwt een dromerige schrijfster om de dood van haar grote liefde. Vanaf haar etage boven een kruidenierswinkel aan de Utrechtse Steenweg bekijkt zij de wereld om zich heen van een afstand. Vooraf aan de eigenlijke presentatie vindt een wandeling door Utrecht plaats op basis van de roman. Petra Teunissen, die in 2017 promoveerde op de biografie over Clare Lennart, vertelt dan over de ontstaansgeschiedenis van *Huisjes van kaarten* en over de rol van Utrecht in het soms turbulente leven van Clare Lennart.



“Het boek is te lezen als een ode aan de Utrechtse Steenweg, de ‘lange straat, die loopt van C&A tot in de Middeleeuwen’, zoals de openingszin luidt. Tachtig jaar later zijn veel locaties uit de roman nog goed te herkennen. We volgen het spoor van hoofdpersoon Therese Lucia Landolf op haar wandeling van en naar haar kamers achter de ‘groene poort’ op Steenweg 33bis en wandelen langs Middeleeuwse monumenten en bekende winkels en uitgaansgelegenheden in het interbellum.”
(website Salon Saffier)

Tijdens de presentatie zelf zal *Petra Teunissen* spreken over de autobiografische elementen in het boek. Koen Vergeer, schrijver van het nawoord bij de roman, spreekt over zijn fascinatie voor het vroege werk van Clare Lennart. Dolf Verroen, kinderboekenschrijver en verzorger van de literaire nalatenschap van Clare Lennart, wordt door Koen Vergeer geïnterviewd over zijn vriendschap en samenwerking met de schrijfster.

Meer info: <http://salonsaffier.nl/Programma+informatie.php?id=288&nav=2>



Ook tijdens het Uitfeest van 14 en 15 september presenteren het International Literature Festival Utrecht (ILFU) en de Bibliotheek Utrecht tijdens een uitgebreid City of Literature programma. Op het Vredenburgplein zal na de succesvolle primeur van vorig jaar de **Utrechtse Boekenmarkt** plaats vinden. 175 antiquarische boekhandels uit heel Nederland bieden kwaliteitsboeken in uiteenlopende genres aan, van literatuur en kunst tot poëzie en geschiedenis. In het pas verbouwde (oude) Stadhuis is een heel programma met voorstellingen, gesprekken en minicolleges van en/of schrijvers en boeken, met o.a. *Anne-Gine Goemans*, *Annet Schaap* en *Manon Uphoff*. Ook in de

boekhandels van Bruna en Bijleveld zijn schrijvers te gast.

Meer info: <https://www.culturelezondagen.nl/zondag/2019/uitfeest/zondag-literatuur/1715#toContent>

Onlangs uitgebrachte titels

- Met **Schilderslief** heeft *Simone van der Vlugt* in dit Rembrandtjaar een eerherstel willen schrijven voor Geertje Dircks.

Ze was huishoudster, kindermisje en 'schilderslief' van Rembrandt na de dood van zijn vrouw Saskia. Op een julidag in 1650 wordt Geertje Dirckx door het vroedschap van Amsterdam aangehouden, in een koets getrokken en voor twaalf jaar opgesloten in het spinhuis van Gouda. Van een proces is geen sprake: ze wordt monddood gemaakt. Haar geliefde Rembrandt van Rijn heeft daartoe opdracht gegeven. Vanuit het spinhuis blikte Geertje Dirckx terug op haar leven. Ze is van eenvoudige komaf, wordt jong weduwe, maar weet zich te redden door als kindermisje voor een welgestelde familie in Hoorn te werken. Als die betrekking eindigt, gaat ze naar Amsterdam en treedt ze in dienst bij Rembrandt van Rijn. Jarenlang leven ze als een getrouwd paar, en Rembrandt geeft haar de sieraden uit Saskia's erfenis. Maar op een gegeven moment blijkt zijn liefde voor Geertje over. Geertje laat het er niet bij zitten en klaagt de beroemde schilder aan.



- **Daar in de bergen** is het derde boek van de Algerijnse schrijfster *Maïssa Bey* dat in Nederlandse vertaling verschijnt. De novelle gaat over de gewelddadige dood van haar vader in 1957 in de Algerijnse Oorlog. Het wordt 'een juweel van een tekst' genoemd, gelaagd en vlijmscherp ook. Gelaagd omdat het niet alleen over de Algerijnse oorlog gaat, die het land tussen 1954 en 1962 volledig beheerste. In zekere zin was iedereen slachtoffer, zelfs de beulen, die hebben in alle oorlogen meestal ook een menselijke kant. De vertelster van het verhaal, een Algerijnse, zit in Frankrijk in de trein naar Marseille samen met 2 anderen en leest *De Voorlezer* van Bernhard Schlink.

- In **Liefde, als dat het is** van *Marijke Schermer* ontmoeten Sev en David elkaar in bed. Geen relatie, spreken ze af. Zij was er nooit erg goed in en hij is na een gelukkig huwelijk van twintig jaar verlaten en heeft geen idee meer wie hij is. Behalve hen volgen we Terri, Davids vertrokken echtgenote, hun kinderen en Terri's nieuwe vriend. Een speurtocht naar wat het is en hoe het moet: samenzijn, een individu zijn in het collectief van het gezin, leven buiten het gebeitelde verband. Het verhaal gaat over vele versies van de liefde: puberromantiek, vriendschap, lichamelijke lust, tot-de-dood-ons-scheidt en de intensiteit van het moment. Een modern verhaal over een eeuwig onderwerp.



- **Holy Trientje** is het nieuwe boek van *Anne-Gine Goemans*. Zuster Trientje (86) heeft een goddelijke missie: alle kernwapens moeten weg. Geïnspireerd door de Amerikaanse non die het grootste nucleaire complex ter wereld wist binnen te dringen, omgeeft Trientje zich met een kleine internationale groep gelijkgestemden. Het doel: een overval op een depot met atoombommen op Nederlandse bodem. Zal de onervaren groep erin slagen hun plan zo uit te voeren dat de wereld wakker wordt geschud?

- *Annel de Noré* behoort tot de nieuwe generatie vrouwelijke schrijvers uit Suriname. Haar debuutroman *De bruine zeemeermin* (2000) werd 'het beste Caribische debuut sinds Bea Vianen en Astrid H. Roemer' genoemd. In **Lambarosa** vlecht ze drie verhalen tot een roman die mysterieus samenkomen in het slotverhaal. Geweld door honger en dorst zoeken drie tieners en drie kinderen in een grottenstelsel een uitweg, hopen op redding uit de bewoonde wereld. Wanneer een vrouw de relatie ontdekt van haar man met een callgirl, heeft dit voor de man ongewenste gevolgen. Een crooner in een nachtclub die kampt met geheugenverlies, schijnt iets te maken te hebben met beide andere verhalen. Naarstig speurt hij naar zijn verleden, aangewakkerd door gesprekken met geliefde danseressen en op zijn laptop. Daarin treft hij een onheilspellend typoscript aan: Het lam en de roos. Heeft hij dat geschreven?

- *Gianna Molinari* is een jonge Zwitserse schrijfster. In eigen land won haar roman **Hier is alles nog mogelijk** de Robert-Walser-Preis 2018 voor literaire debuten, waarin een jonge nachtwaakster avond aan avond naar de beelden op de bewakingscamera kijkt. Niets beweegt. De dagen van de verpakkingfabriek zijn geteld, bijna alle medewerkers zijn al vertrokken. Maar als het gerucht gaat dat een wolf het terrein is binnengedrongen, ontstaan er kleine barsten in de eentonigheid. Is hij er echt? Hoe gevaarlijk is hij? Met behulp van tekeningetjes, lijstjes en foto's probeert ze zicht te krijgen op de feiten, maar hoe nauwkeuriger ze het spoor van de wolf volgt, hoe meer zekerheden er verdwijnen. Wat heeft de dreiging van de wolf te maken met de man die vlak bij de fabriek uit een vliegtuig is gevallen? En welk verband is er met de bankroofster van wie het spookbeeld van haar gezicht in het raam wel heel sterk lijkt op dat van de nachtwaakster zelf? Het verrassende verhaal is een pleidooi voor nieuwsgierigheid in plaats van angst, voor aandacht in plaats van voorbehoud.

- In **Waar ik nu ben** van de Indiase *Jhumpa Lahiri* loopt een alleenstaande vrouw van middelbare leeftijd door een Italiaanse stad, terwijl ze haar zelfgekozen eenzaamheid overpeinst. Ze voert haar dagelijkse bezigheden uit, en ondertussen observeert ze haar omgeving met behendigheid en elegantie. Ze ontmoet oude bekenden, spreekt haar vaste barista, en treft een ex-minnaar. Af en toe komt ze een vriend tegen op straat, de man van haar vriendin, en dan denkt ze bitterzoet, maar berustend, aan wat had kunnen zijn. Het verhaal volgt deze soevereine vrouw door de seizoenen. Elk seizoen wordt duidelijker wie ze is, waar ze vandaan is gekomen, waar ze echt naar verlangt. Ondertussen denkt ze na over wat je nou echt over iemand kunt weten - zelfs over jezelf. Een saai boek, of een ingetogen openbaring?

- **De kaalvreter**, de debuutroman van *Machteld Siegmann*, vertelt over Leie Blum, die als meisje in de Tweede Wereldoorlog ondergebracht wordt bij een boerengezin in Zanegeest. Sindsdien is ze aan het wachten, eerst op haar ouders, later op iets wat ze niet kan definiëren. Het wachten lijkt voorbij als ze met Dirk trouwt en twee zonen krijgt. In de zomer van 1974 wordt Leies zorgvuldig opgebouwde leven op z'n kop gezet door het overlijden van de vrouw bij wie ze als pleegkind was ondergedoken. Ze gaat naar de begrafenis, maar kan niet terugkeren naar het leven met haar man en zonen.

Ze zwijgt en wacht. De kaalvreter wordt een mozaïekroman genoemd: verhaallijn, vertelperspectief, hoofdpersoon, locatie of thema kunnen per hoofdstuk verschillen.

- In ***Een verloren vriendin*** groeien twee vriendinnen, Giulia en Anita, samen op in een Italiaans boerendorpje. Hun leven is niet gemakkelijk: ze moeten hard werken in de zijdespinnerij en verdienen maar een paar centen. En dan besluit Giulia op haar 18e om de heuvels van Piëmont te verlaten, alleen en zonder geld, zonder afscheid te nemen. Ze vertrekt naar New York om een nieuw leven op te bouwen. Anita blijft achter in Italië, en wordt in het verwoeste Europa geconfronteerd met de waanzin van de oorlog en het fascisme. Bijna vijftig jaar later besluit Giulia terug te keren naar haar geboortedorp. Hoe zou het leven van de mensen van wie ze hield verlopen zijn? *Raffaella Romagnolo* geeft een mooi portret van Italië in de twintigste eeuw.

Activiteiten en boeken-nieuws in Utrecht en daarbuiten:

- Meerdere musea hebben dit jaar hun aandacht gericht op het bijstellen van het beeld dat in de geschiedenis alleen mannen kunst hebben gemaakt. Zo ook het Cobra Museum met de tentoonstelling ***Nieuwe Nuances***. T/m 1 december streeft het Cobra Museum ernaar het beeld van de Cobra-beweging als 'mannenclub' bij te stellen. *Nieuwe Nuances* toont het werk van acht vrouwelijke kunstenaars in en rondom Cobra. Ze stonden meestal op de achtergrond, maar sommige van hen waren gevierd kunstenaar, sommige volledige vergeten. Centraal staan: uit Denemarken Sonja Ferlov Mancoba en Else Alfelt, uit Nederland Ferdi Jansen, Lotte van der Gaag, Dora Tuynman en Henny Riemens, uit Hongarije Madeleine Szemere Kemeny, en uit Polen Anneliese Hager.

Meer info (extra info over degenen die centraal

staan): <https://www.cobra-museum.nl/activity/tentoonstelling-nieuwe-nuances/>

- T/m 17 november is in de Kunsthall ***I'm your mirror*** te zien, een indrukwekkende overzichtstentoonstelling van het opvallende werk van ***Joana Vasconcelos*** (1971). De Portugese kunstenaar werd bekend in 2005 op de Biënnale in Venetië met haar werk 'the Bride', een 6 meter hoge kroonluchter gemaakt van 14.000 glimmende, nog verpakte tampons. Ze wilde ermee de hypocrisie rond de onderdrukte vrouwelijke seksualiteit aan de orde stellen. De installatie staat model voor de achtergrond van al haar sculpturen. Ze gebruikt alledaagse gebruiksvoorwerpen om er verrassende metaforen mee te maken, zoals een paar reusachtige naaldhakken samengesteld uit roestvrijstalen pannen, een sofa bekleed met aspirine-strips, een hart van rood plastic bestek en een verlovingsring van whiskyglazen en autovelgen. Het ziet er allemaal vrolijk uit, maar erachter gaan maatschappelijke thema's schuil zoals onderdrukking, mensenrechten en identiteit m.n. die van vrouwen. Andere opmerkelijke werken van haar zijn *Burka*, een hijskraan waaraan een blauwe boerka is bevestigd, die langzaam omhoog wordt getakeld en razendsnel weer valt, zoals een guillotine, en een serie grote sculpturen gemaakt van minutieus handwerk, *de Valkyries*, strijdgodinnen uit de Noorse mythologie.

Meer info: <https://www.kunsthall.nl/nl/plan-je-bezoek/tentoonstellingen/vasconcelos/> en leuk om te lezen:

Sem título - Joana Vasconcelos

- TivoliVredenburg heeft sinds een paar jaar een uitgebreid 'kennis en debat'- programma.

Op 17 september wordt een avond georganiseerd rond ***Het nieuwe feminisme & literatuur***, met als vraag 'Wat kunnen moderne feministen leren van literaire klassiekers?' Marja Pruis bracht om deze reden een half jaar geleden De nieuwe feministische leeslijst uit. Tijdens de avond wordt in gesprek gegaan over het nieuwe feminisme en bespreken verschillende vrouwen welk boek hen tot op de dag vandaag inspireert. Ook zijn er verschillende 'optredens' en een discussie over 'Hoe ziet het feminisme anno 2019 eruit, waar liggen de kansen, wat zijn de ambities? Wat is de betekenis van #MeToo en het intersectionele feminisme?'

In dit kader is het misschien leuk om te vertellen dat vorige zomer in De Groene Amsterdammer een serie artikelen is verschenen over *De feministische leeslijst*. Hierin werd een aantal bekende schrijvende vrouwen besproken, die "feministen van nú hebben gelezen moeten hebben".

Meer

info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/het-nieuwe-feminisme-literatuur-17-09-2019/> en <https://www.groene.nl/series/de-feministische-leeslijst>

In het Science Café (een programma van Studium Generale van de Universiteit Utrecht) wordt op 16 september gekeken naar het onderscheid tussen mannelijk en vrouwelijk. Dit onderscheid was altijd heel scherp. Wat is de invloed van de buitenwereld hierop? Wat is er veranderd?

Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/agenda/ros-science-cafe-16-09-2019/>

- Sinds half augustus draait in verschillende filmhuizen de documentaire **Ask dr Ruth**. Een verrassend, grappig en emotioneel portret over hoe de Joodse Ruth Westheimer Dr. Ruth werd. Ze is de eerste en beroemdste sekstherapeut op de Amerikaanse televisie. Nu bijna 90 jaar oud praat ze noch steeds de hele dag over seks. Als kind overleefde ze de Holocaust. Daarna verhuisde ze naar Israël en werd op haar 17e ingelijfd als sluipschutter in de paramilitaire organisatie Hagana. Via Parijs (studie psychologie aan de Sorbonne) kwam ze in Amerika (master in sociologie) en studeerde seksuologie. Ze maakte carrière als onderzoeker en wilde ze de preutsheid en het onbegrip uit de slaapkamers krijgen.

Meer info: <https://www.filmhuisdenhaag.nl/agenda/event/ask-dr-ruth>

- Van 20 t/m 29 september vindt op verschillende locaties in Nederland en België voor de vierde keer de **Week van de Afrikaanse Roman** plaats. 'Een feest voor literatuurlijfhouders' wordt het genoemd. Deze leescampagne richt de aandacht op Afrikaanstalige literatuur in Nederlandse vertaling. Naast Afrikaanse schrijvers zullen bij veel evenementen ook Nederlandse en Vlaamse schrijvers optreden. Deelnemende schrijfsters zijn o.a. *Karin Brynard* (van *Moord op Huilwater* en *Tuisland*), *Valda Jansen* (van *Hy kom met die skoelappers*), *Simone Atangana Bekono*, en *Riana Scheepers* (In haar romans en korte verhalen verwerkt ze thema's en motieven uit inheemse verteltradities. Haar verhalen hebben vaak een feministisch karakter. *Stormkind* (2018), is een poëtisch en zintuiglijk geschreven verhaal over een boerenmeisje dat opgenomen wordt in de cultuur van de San, de oorspronkelijke bewoners van de streek. In de bieb hebben we meerdere boeken van haar). Eerder begreep ik uit een bericht dat ook *Lien Botha* mee zou doen. Haar dit jaar verschenen **Wonderboom** is geschreven in een poëtische beeldende taal en schetst een dystopisch toekomstbeeld van Zuid-Afrika. Ze interpreteert deze toekomst aan de hand van zowel actuele als historische gebeurtenissen, zoals de elektriciteitscrisis, aids, de Marikana-opstand, het VOC-verleden, de Anglo-Boerenoorlog en apartheid. Het surrealistische beeld dat ze schept lijkt hierdoor angstaanjagend geloofwaardig.

Meer info en

programma: <http://www.weekvandeafrikaanseroman.nl/> en <https://www.litnet.co.za/programma-week-van-de-afrikaanse-roman-2019/>

Bibliotheeknieuws:

- In september gaat de **leesgroep** aan een nieuw seizoen beginnen. We lezen en bespreken op 8 vrijdagmiddagen romans of verhalen van Nederlandse en buitenlandse schrijfsters. Ons plan is om een diverse keuze te maken uit recente en klassieker titels. De data en het programma zijn bekend, zie <https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/07/13/leesgroep-seizoen-2019-2020/>. Er zijn nog 1 of 2 plaatsen vrij, dus als je zin hebt om deel te nemen, ben je van harte welkom. We beginnen op 6 september met *De biecht* van Marianne Philips.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Honden huilen niet van Anne Moraal, *De achtste dag* van Annemarie Haverkamp, *De verloren berg* van Lieke Kézér, *Wonderlamp* van Désanne van Brederode, *De maan danst op het erf van de doden* van Rebekka Bremmer, *V - van vulva tot vagina* van Mariah Mansvelt Beck, *De wonderbare genezing* van Marianne Philips, *Tijdloze ogenblikken -biografie over Marianne Philips-* van Martje Breedts Bruyn, *De Mitfordmoorden* van Jessica Fellowes en *Wie vlucht en wie blijft* van Elena Ferrante.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/02/anna-van-saksen-door-femke-deen/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/05/welkom-in-het-rijk-der-zielen-door-hanna-bervoets/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/12/wat-ons-overkomt-door-bettina-wilpert/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/16/verborgen-tuinen-door-anneke-brassinga/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/19/voorwaarts-door-eva-meijer/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/22/spiegelmoeders-door-judith-van-der-wel/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2019/08/27/de-nieuwe-achternaam-door-elena-ferrante/>

De leenbijdrage voor 2019 is vanwege de btw verhoging vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen

en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn, vanaf juli € 15,-.

Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van *Stichting Es Scent ovv naam en 'leenbijdrage 2019'*. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website. Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 2 september 2019

'Honolulu King' door Anne-Gine Goemans

 Een meeslepende roman, om te lachen en te huilen. Voor jong en oud.

Deze roman verscheen in september 2015. Een verlate recensie om het boek en de schrijfster alsnog onder de aandacht te brengen, want het is een knap verhaal. Gezien de titel zou het oppervlakkig kunnen zijn, maar dat is het absoluut niet, omdat het voortdurend verdiept waar je het niet verwacht. Het boek blijft boeien, is soms verrassend komisch en bevat gruwelijke verhalen die te behappen zijn door de vorm waarin ze gepresenteerd worden. Voorin het boek staat: *"Toen Hardy Hardy eenmaal begon te spreken, wenste iedereen met heel zijn hart dat hij zijn mond had gehouden. Hij werd gezien als een optimistisch en gemoedelijk mens die als Honolulu King met hawaïmuziek naam had gemaakt. Over de beestachtige moorden op zijn moeder, twee broertjes en zusje in juni 1946 hoorde je hem zelden. Totdat Hardy Hardy het nodig vond om zijn verhaal te vertellen. Ruim zeventig jaar later."*

Het leven van Hardy Hardy, een Indisch-Europese man van tegen de tachtig, speelt zich af in zijn Haarlemse toko, waar hij de lekkerste Indische snacks maakt en verkoopt, echt omrijvoedsel. Hardy Hardy dankte, behalve het leven zelf, nog drie dingen aan zijn vader. Zijn naam, die een grapje was, de steelgitaar, die zijn vader bespeelde toen hij nog een klein jongentje was en waarvan Hardy hield en de wens, net als zijn vader vrijmetselaar te worden, omdat zijn vader hem vertelde dat ieder mens bij de vrijmetselaars gelijk is. Hij heeft, tot de hawaïmuziek uit de mode was, met vier collega-muzikanten als de Honolulu King de betere soort hawaïmuziek gespeeld. In de drukbezochte toko heeft hij hulp van twee vrienden van de ex-band, Cok van 78 jaar en George van 81 jaar. Cok rookt kretek sigaretjes (met nootmuskaat) en hoest veel, George heeft een fabelachtig geheugen waar het muziek en films betreft. Ook kleindochter Synne ('Suun') helpt Hardy met koken en verkopen in de toko. Onlangs heeft hij zich bij de vrijmetselaarsloge *Propria Motu* aangemeld en gaat een traject van inwijding in. Dit en het feit dat zijn vrouw Christina Alzheimer heeft, in een Indisch verzorgingshuis woont en hem niet meer herkent, geeft hem ernstige stress. Hij raakt soms ontremd, valt onredelijk boos uit en wordt overvallen door heftige herinneringen aan zijn jeugd in Indië, waar hij opgroeide voordat hij in 1955 als twintigjarige in zijn eentje naar Nederland kwam.

Hardy heeft door middel van zijn hawaïmuziek en de liefde van en voor zijn vrouw Christina, een beeldschone Nederlandse ('Hoe komt die kleine Indo aan zo'n prachtige vrouw?') van zijn leven een goed leven kunnen maken. Hij kreeg een dochter Aswani, waar hij afstandelijk contact mee heeft: *"...altijd die blik in haar ogen of ze per ongeluk op de verkeerde filmset is beland."* Ze wil alleen vooruitkijken en niet naar Indisch eten ruiken. Ze leidt een correct leven, doet 100% Nederlands en is ongelukkig getrouwd. Ze hebben een dochter Synne ('Suun'), die de lieveling van Hardy is. Altijd heeft de Japanse bezetting in Indië tussen 1942 en 1946 in zijn gedachten een rol gespeeld. In het magazijn van de toko heeft hij 4 kratten vol opnamebandjes van gesprekken staan, die hij met Indische mensen, klanten in de toko, heeft gehouden over hun herinneringen aan de Bersiap, de bezetting van Indië en de periode na de capitulatie van Japan. Instituut voor Orale Indische Geschiedenis staat er op de deur van zijn toko. Met Cok en George probeert hij zich mensen voor de geest te halen die hun verhaal op de band hebben verteld. Het begint vaak met een vraag: 'Hoe heet de man die de gevangenis opat?' waarna Hardy het gesprek gaat opzoeken in een van de kratten. Als hij het heeft gevonden, draaien ze het bandje (ook voor de lezer!) af tot ze zich de naam van de man weer herinneren. Synne, die geschiedenis studeert, neemt af en toe eveneens

een bandje mee naar huis.

Dit is een geweldige vondst van de schrijfster die op deze makkelijke, deels humoristische manier inzicht verschaft in de geschiedenis van het geweld en de terreur van de Japanse bezetter. Steeds minder mensen kennen de geschiedenis van Indië van voor, tijdens en na WOII. De Japanners haatten iedereen die niet 100% Aziatisch was, zoals de blanke Hollanders en de Indo's (een van de ouders wit en de ander Indisch). Hollandse vrouwen en kinderen werden in kampen gevangengezet, waar ze gewelddadig werden behandeld. Ze kregen nauwelijks te eten en werden voor van alles wat de Japanse bewakers niet beviel, dagelijks zwaar gestraft; tot bloedens toe geslagen, in de tropische zon gezet. Mannen werden naar Birma verscheept om onder barre omstandigheden aan de spoorlijn te werken (140.000 doden). De Indo's werden niet in kampen opgesloten, maar in hun eigen huizen waar ze moesten binnen blijven, de buitenkampers. Het was een dagelijks probleem om aan eten of een beetje geld voor eten te komen. Gingen ze op zoek naar voedsel of geld dan liepen ze daarbij gevaar gedood te worden. Hardy en zijn familie waren buitenkampers. Ze aten soep van rattenkadavers en kledingstijfjel.

Tijdens de bezetting richtten de Japanners een gemilitariseerd jeugdcorps op van puur Indische jongeren, de Pemoeda's, die ze hersenspoelden met kreten als *'Dood aan de Hollanders'*. Ze droegen hen op vlijmscherpe speren van bamboe te maken, om die na de capitulatie van Japan tijdens de Bersiap, de vrijheidsstrijd voor een onafhankelijk Indonesië, te gebruiken om alle Hollanders en Indo's af te maken. Moorden was hun doel. *'In vergelijking met de Bersiap was de bezetting kinderspel.'* Er gingen vier miljoen mensen dood door moord, doodslag, marteling en verkrachting. In alle verwarring en chaos in 1945 en 1946 werden de Japanners na hun capitulatie aangesteld door de Engelsen als beschermers van de bevolking. Daardoor waren Hollanders en Indo's vogelvrij voor de moordzuchtige pemoeda's.

Hardy gaat dagelijks naar zijn vrouw in het verzorginshuis, in de hoop haar -tegen beter weten in - alert te krijgen, waardoor ze weer naar huis kan. Het leven zonder haar valt hem zwaar. Voor zijn entree bij de vrijmetselaars moet Hardy een bouwstuk schrijven. Het moet diepzinnig zijn en over hemzelf gaan. Het kost hem de grootste moeite en regelmatig verliest hij in gedachten de werkelijkheid. Hij probeert oplossingen te vinden voor deze twee problemen. Zijn oplossingen zijn bijzonder verrassend.

Uitzinnig van woede is hij, als tegenover zijn toko een Japans sushirestaurant wordt geopend. Zijn haat tegen de Japanners is buiten proporties omdat zijn vader, die nog nooit een geweer in zijn hand gehad, in 1942 als landstroomsoldaat door het KNIL werd opgeroepen. Hij verdrong als krijgsgevangen militair voor de kust van Sumatra, toen het Japanse vrachtschip door de Engelsen werd getorpedeerd. Er kwamen 5600 mannen om.

Helemaal mis gaat het bij de voordracht van zijn bouwstuk. Harry vertelt beeldend en treffend zijn jeugdgeschiedenis: *'Het bouwstuk ging af als een fragmentatiebom.'* De leden van de loge zijn verbijsterd. Wat Hardy vertelt brengt hen in een identiteitscrisis: *'Stront in de loge.'* Een deel wil Hardy niet toelaten, een deel juist wel. Het zijn geestige scènes met rondslingerende vooroordelen en angsthazige voorstellen. Ook zijn vrienden Cok en George worden over Hardy uitgehoord: *'Zijn de herinneringen waarheidsgetrouw?'* George: *'U vraagt joodse mensen toch ook niet of ze de waarheid over de Holocaust zeggen?'*

Hardy komt na het openbaar maken van zijn verhaal los van zijn stress en krijgt weer zin in het leven. Hij heeft perspectief gekregen, een bekende genezende factor bij ernstige stress. Vol elan gaat hij aan de slag met de revival van de Honolulu Kings. Met zijn twee vrienden houdt hij audities. Ze vinden twee nieuwe bandleden.

Wat Hardy aan de vrijmetselaars heeft verteld stoelt op een waargebeurd verhaal over een vrijmetselaarsloge in Amersfoort waar een a.s. lid bij zijn entree diverse moorden bekende. De vrijmetselarij die geheimhouding voorstaat, stopte de bekentenis in de doofpot. Dat is strafbaar. Bij het verschijnen van het boek Honolulu King is die situatie weer (aan) het daglicht gekomen.

Synne is de jeugd van nu, tegenhanger voor de jeugd van Hardy van toen. Zij studeert geschiedenis, maar doet er weinig aan. Ze heeft een vriendje Olaf, *'toen die vannacht over haar clitoris wreef alsof het een kraslot was, ergerde ze zich...'* Zij weet niet goed wat ze wil, heeft sessies bij een therapeut, valt op (nog) een man die een jaar ouder is dan haar moeder. Ze is op zoek naar liefde, maar krijgt alleen seks. Het jonge vriendje blijkt een bron van onbaatzuchtigheid te zijn, die Hardy helpt en daarvoor niets terugverlangt. Hardy gaat tenslotte uit zijn dak tegen de twee jongens van Hotaka's sushirestaurant, waar hij vier bandjes met verhalen over de wreedheden van de Japanse militaire politie, de Kempetai, door

de brievenbus gooit. In een zeer ontroerende scène verschrompelt zijn haat tot een beginnend mededogen als hij met de bejaarde grootmoeder van de uitbaters een gesprek heeft, dat hij op een bandje opneemt: *'De grootste pijn laat geen fysieke sporen achter.'*

In de laatste tien pagina's van het boek krijgt de plot een wonderlijke twist. Wellicht heeft dit te maken met de doofpotaffaire in Amersfoort. In het verhaal was het niet-functioneel. Wat niet wegneemt, dat *Honolulu King* de voorgaande 336 bladzijden een prachtig boek is, waardevol voor jong en oud die interesse hebben in de bezettingsgeschiedenis van Indië en de tijd na de capitulatie van Japan, de gewelddadige vrijheidsstrijd van Indonesië. Een mooi geconstrueerd verhaal, met veel verhaallijnen van toen en nu, goed uitgewerkt en prachtig opgeschreven. Een ontroerend boek, om te lachen en om te huilen. Om na lezing over na te denken. Hoe betrouwbaar is het geheugen? Helpt wegstoppen van trauma's? Wat doet vastgezette haat? Wat is goed en wat is fout? Kun je van het leven een kunstwerk maken?

Uitgeverij Ambo/Anthos, 2015

Pagina's 348

ISBN 978 9041 425 225

Recensie door Hannah Kuipers, februari 2017

December (opening)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

De laatste maanden van het jaar zijn, zo lijkt het, een uitgelezen mogelijkheid om verschillende biografieën uit te geven.

De eerste die daarbij opvalt is die over criminologe en schrijfster *Catharina Irma Dessaur* (1931-2002), **Andreas Burnier**, **metselaar van de wereld**. *Elisabeth Lockhorn*, gerenomeerd interviewster van Vrij Nederland en Opzij, heeft er zeven jaar

aan gewerkt. *Andreas Burnier* was oudste kind in een liberaal Joods gezin. Tijdens de oorlog moest ze haar Joodse identiteit verbergen en heeft ze drie jaar lang ondergedoken gezeten. Deze ervaring blijkt achteraf heel haar verdere leven beïnvloed te hebben. Ze was enerzijds angstig, maar tegelijkertijd tegendraads en fel in haar geschriften over allerlei onderwerpen, vóór de emancipatie van vrouwen en (vrouwelijke) homoseksualiteit en tegen mannenhaat, abortus en euthanasie. Lange tijd heeft ze niets willen weten van het religieuze jodendom en haar levensvisie ("Het aardse leven is een soort school") heeft ze mede gevormd tijdens haar zoektocht langs de anthroposofie, en later het hindoeïsme en boeddhisme. Aan het einde van haar leven, na haar emeritaat als hoogleraar criminologie in Nijmegen, keert ze, na een tocht naar Dachau en de begrafenis van schrijver Abel Herzberg met al zijn joodse rituelen, terug naar het jodendom en begint Hebreeuws te leren. In haar laatste roman *De wereld is van glas* (1997), die veel autobiografische fragmenten bevat, staat dit thema centraal. In *Jongensuur* (1969) heeft Andreas Burnier haar ervaringen als onderduikkind verwerkt. Ik ben erg benieuwd naar de biografie over deze bijzondere vrouw, die bovenal Mensch was.

Deze maand is ook **Ruiter in de wolken** verschenen. Het bevat een selectie van essays en artikelen die Andreas Burnier schreef tijdens haar verkenning van de Joodse literatuur vanaf de oudheid tot nu. Ze zet met geheel eigen stem en stijl haar ideeën uiteen over o.a. de Joodse ethiek, de relatie tussen jodendom en christendom, Joodse mystiek, leven en dood, en het verleden dat nooit voorbij was.

Interview met de biografe bij VPRO boeken: <http://www.vpro.nl/boeken/programmas/boeken/2015/8-november.html>

Interview met Andreas Burnier: http://www.dbnl.org/tekst/rogg003bero02_01/rogg003bero02_01_0004.php


Cécile en Elsa, strijdbare freules is een dubbelbiografie over twee dochters uit het progressieve aristocratische gezin

De Jong van Beek en Donk, krachtige vrouwen die ten onrechte in de schaduw bleven van de Nederlandse geschiedenis. De een was een succesvol schrijfster (van o.a. de succesvolle emancipatieroman *Hilda van Suylenburg*-zie onze catalogus) en landelijk bekend feministe, de ander was logopediste en getrouwd met componist Alphons Diepenbrock. Een eeuw geleden waren ze heel bekend en maakten ze deel uit van het literaire, muzikale en intellectuele leven in Nederland en Frankrijk. In hun jeugd waren de zussen innig verbonden, maar in hun volwassen leven maakten ze elkaar bittere verwijten over hun keuzes. De Vlaamse hoogleraar Letterkunde *Elisabeth Leijnse* schreef de dubbelbiografie n.a.v tot dusver onbekende dagboeken en brieven en weet verrassende perspectieven te bieden op de decennia eind 19e/begin 20e eeuw.


Annejet van der Zijl schreef eerder over prins Bernhard en nu over zijn suikertante Allene Tew (1872-1955), in **De Amerikaanse prinses**. Die groeide op in een Noord-Amerikaanse stalhouderij en werd een van de rijkste vrouwen van New York, de 'American dream' bij uitstek. Maar zo zag haar persoonlijk leven er niet uit. Ze trouwt vijf keer, waarvan slechts  een gelukkig huwelijk (het 3e), de andere echtgenoten bleken drankorgels en gokverslaafden, en overlijden deels vroegtijdig. Haar drie kinderen verliest ze eveneens vroegtijdig. Na de dood van haar grote liefde neemt ze een radicale beslissing, neemt in 1926 de boot naar Europa/Parijs en vlucht naar een nieuw leven. Daar leent zij als gravin von Kotzebue haar vroegere buurjongen Bernhard een auto en geld om te gaan skiën in Zuid Duitsland, waar hij prinses Juliana ontmoet. Ze begeleidt hem bij de onderhandelingen over een huwelijksovereenkomst en tijdens de huwelijksreis onderging Juliana dankzij de gravin een metamorfose van prinses uit de polder naar een mevrouw van de wereld. Uiteindelijk wordt ze ook een van de peetouders van prinses Beatrix. Naast de persoonlijke achtbaan en het devies 'Houd altijd moed' komen ook de hoogte- en dieptepunten van de geschiedenis van de eerste helft van de 20e eeuw aan de orde.

 **Madonnakindje. Over het leven van Catharina van Rennes 1858-1940**, geschreven door *Marjan Berk*, verwijst naar een kinderliedje en de componiste ervan, dezelfde als die van *Drie kleine kleutertjes*. Catharina van Rennes was een vrijgevochten dame die opmerkelijke dingen deed voor een vrouw in de jaren rond 1900. Ze maakte carrière als zangeres, stichtte als zangpedagoge haar eigen zangschool voor kinderen 'Bel Canto' en ontwikkelde een eigen onderwijsmethode gericht op zelfredzaamheid en creativiteit. Tot haar leerlingen behoorde ook prinses Juliana en Jo Vincent. Daarnaast stond ze als dirigente voor het Amsterdams Concertgebouworkest.

Onlangs uitgebrachte titels:


- **Na de sterren** is een bloemlezing met verhalen van *Marga Minco*. De titel verwijst (waarschijnlijk) naar eerdere  bloemlezingen door van Oorschoot uitgegeven van Simon Carmiggelt en Annie MG Schmidt. Voor deze bundel koos de inmiddels 95-jarige schrijfster haar beste verhalen, kinderverhalen en de aangrijpende novelle *Een leeg huis*, dat zoals veel van haar werk gaat over de periode vlak na de 2e wereldoorlog, dit keer over een schurende vriendschap tussen 2 vrouwen die na onderduiken en kampervaring naar huis terugkeren en elkaar onderweg ontmoeten. Deze speciale uitgave, met één niet eerder verschenen verhaal, geeft een goede kijk op de indringende vertelkracht van Marga Minco.


 *Jeanette Winterson* noemt haar nieuwe roman **Het gat in de tijd** een coverversie van Shakespeares *A winter's tale*. Enerzijds zit er veel in van het oorspronkelijke toneelstuk, de indeling in akten zijn ook gehandhaafd. Anderzijds is het een heel Jeanette Winterson eigen en eigentijdse geschiedenis geworden over verraad, paranoia, verlossing en hoop. Het verhaal gaat over een vondeling die niet weet wie haar biologische ouders zijn, net als bij de Britse schrijfster zelf, en die verliefd wordt. Het gaat ook over tijd en geheugen, de titel van het boek is eveneens de titel van een videospel, ontworpen door een van de hoofdpersonen.

- **Honolulu King** van *Anne-Gine Goemans* is een op ware feiten geïnspireerd verhaal over een Indische man die een toko  runt in Haarlem. Hij vertelt in zijn toelatingsrede bij de vrijmetselarij een schokkend verhaal over de moorden die hij uit wraak net na de oorlog in Indonesië heeft gepleegd. De logebroeders worden voor een dilemma gesteld. Moeten ze hun geheimhoudingsplicht bewaren of naar de politie gaan? Het verhaal over de vrijmetselaarsloge die de moorden verzweg heeft de voorpagina's gehaald. Het boek is in de pers enthousiast onthaald.

Kunststofinterview met AnneGine


Goemans: http://www.npo.nl/kunststof-anne-gine-goemans-schrijfster/06-10-2015/RBX_NTR_700939/RBX_NTR_1803706


 **Underdog** is na *Goeroe* het 2e boek van *Elfie Tromp* en wordt aangekondigd als een "tragikomische man die puntgaaf het grootste taboe van deze tijd beschrijft: mislukken". Een excentrieke jongen verslaafd aan het computerspel *World of Warcraft* en zijn ambitieuze zus proberen de hondenkennel en fokkerij van hun familie te redden. Ze moeten daarvoor naar de outback van Australië. Het wordt een reis vol hindernissen, penibele situaties en onverwachte confrontaties die hen veel dichter bij elkaar brengt dan ze voor mogelijk hielden.

- **Triomf** van *Marlene van Niekerk* is opnieuw uitgegeven. Of er een speciale aanleiding is, weet ik niet. Wel weet ik dat  haar latere *Agaat* een verschrikkelijk mooie roman is over een blanke Zuid-Afrikaanse met de ziekte ALS, die verpleegd wordt door haar zwarte huishoudster. *Triomf* is haar doorbraakroman uit 1994, waar ze eental prijzen mee won. Het gaat over een arm gezin van racistische blanke Afrikaners in een arme wijk van Johannesburg, aan de vooravond van de eerste democratische verkiezingen in het land. Ze blijven nauwelijks overeind in een wereld vol geweld.


 In haar autobiografische debuut **Even leek alles normaal** vertelt *Mila van Oosten* (pseudoniem) hoe ze zich door het

leven danst, drinkt, twijfelt, liefheeft en zichzelf probeert te accepteren zoals ze is. Aan de buitenkant lijkt het plaatje van haar leven perfect, maar ondertussen probeert Mila al jaren om te gaan met de hel in haar hoofd, met haar depressie. Ze weet een luchtig, vlot geschreven verhaal neer te zetten, met alle hoogte- en dieptepunten, en geeft daarmee een duidelijk inzicht in de kijk op het leven door de ogen van iemand met een depressie.

- In **Winter in Gloster Huis** van *Vonne van der Meer* zit de koning ruim 10 jaar op de troon, is de zorg overgenomen door robots en is de Klar-met-leven-wet aangenomen. Dit laatste wordt een strijdpunt tussen twee broers die van hun vader een miljoenerfenis hebben ontvangen met de opdracht er iets goeds mee te doen. De oudste begint een hotel aan een meer waar je waardig en met zorg omringd kunt sterven, en de ander bouwt aan de overkant Gloster Huis voor hen die aan hun doodswens gaan twijfelen. Dat klinkt naar een heel actueel morele vraagstelling en volgens diverse kritieken is het goed beschreven. 


- **Dichter, bokser, koningsdochter** is van de Vlaamse *Delphine Lecompte*. Haar gedichten zien er wat anders uit dan de meeste poëzie. In deze 6e bundel keren dezelfde soort zonderlinge figuren uit eerder werk terug en ook de vrouwelijke hoofdpersoon moet zich nog steeds staande houden in een waanzinnige en wrede wereld, worstelend met zichzelf en haar verleden, familieverhoudingen en seks. Toch klinkt in de toon wat meer verzoening met de situatie en is er meer diepgang. Kenmerkend zijn de kort afgemeten zinnen, waarbij vrijwel na iedere zin een scherpe bocht en een onverwachte wending volgt.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- Dit weekend (Amsterdam Art weekend) is in het Stedelijk Museum Amsterdam een overzichtstentoonstelling geopend van de Duitse kunstenares **Isa Genzken** (1948), **Mach Dich hübsch!**. Isa Genzken wordt beschouwd als een van de invloedrijkste kunstenaars van de afgelopen 40 jaar. Ze is in haar werken bereid om steeds weer alles op het spel te zetten om tot nieuw werk te komen. De beeldhouwkunst is haar basis, maar door voortdurende artistieke vernieuwing en vrij gebruik van media komt ze tot allerlei andere vormen en materialen: sculpturen, installaties, films, video's, schilderijen, collages, foto's. **Mach Dich hübsch!** is een uitgebreid overzicht van 40 jaar eigenzinnig werk tot nu toe, vol met autobiografische elementen en subtiele maatschappelijke commentaren, rond onderwerpen als moderniteit, lichaam, (zelf)portret, seksuele identiteit, architectuur en grootstedelijke cultuur. 


Meer info: <http://www.stedelijk.nl/tentoonstellingen/isa-genzken>

- Op 4 december speelt Trudy de Jong in de Utrechtse Stadsschouwburg de theatermonoloog

- **Coco Chanel**, over de vrouw die voorgoed het modebeeld veranderde. In de jaren 20 van de vorige eeuw groeide de Française uit tot de koningin van de mode. Rijk, beroemd en eenzaam eindigde het leven van deze spraakmakende en eigenzinnige vrouw. Volgens veel kritieken heeft Trudy de Jong in een glansrol een erg mooi portret neergezet.


Meer

info: https://www.stadsschouwburg-utrecht.nl/programma/?maand=2015-12#modal=/programma/4934/Trudy_de_Jong/Coco_Chanel/

- De Vrije Academie organiseert in december in Utrecht en Amsterdam een studiedag **Muzen en mecenasen** over vrouwen die de drijvende kracht waren voor nieuwe stromingen in de kunst en die (jonge) kunstenaars inspireerden. Ze zorgden voor de smaak in en buiten de mode, waren modellen, muzen en geliefden, en regelmatig waren ze zelf ook actief in muziek of beeldende kunst. Een aantal veel betekenende vrouwen zullen de revue passeren. 

Meer info: <https://www.vrijeacademie.nl/5407/uitgebreid-zoeken/studiedag-muzen-en-mecenasen/>

- Zondagmiddag 13 december treedt gitariste en theatermaakster **Dorine Wiersma** op in de Centrale Bibliotheek en zal haar beste liedjes zingen. Haar teksten gaan over foute mannen, rare vrouwen, valse dieren en nog meer, en worden 'taalrijk, vilein, wraakzuchtig en toch hoopgevend genoemd. De toegang is gratis.

- In december komen ook een aantal heel verschillende zangeressen naar TivoliVredenburg. Eerst op de 6e de 32-jarige Zwitserse excentrieke singer-songwriter **Sophie Hunger** met waarschijnlijk een intensief programma, dan op de 10e de veelzijdige Nederlandse **Janne Schra**, vooral bekend van haar swingende jazzpopmuziek, op de 12e de Nederlandse **Sabrina Starke** met spatzuiver gezongen soepel swingende soul (al uitverkocht?), en op de 24e brengen de drie Nederlandse dames van Liptease met een complete big band hun meerstemmig gezongen fifties-rock-and-roll kerstprogramma. Pianiste **Anna Fedorova** speelt op de 26e 's middags een heel solo Chopin-programma.

Meer info: <https://www.tivolivredenburg.nl/nl/agenda>

Bibliotheek-nieuws

In de komende uitgave van de *Oostkrant*, bedoeld voor de wijken in Utrecht-Oost, zal een item verschijnen over de vrouwenbibliotheek. Oud gender-studente Lauria Koekenbier heeft het geschreven. Voor haar een primeur, voor ons een leuke gelegenheid om de bibliotheek aan een breder publiek in de omgeving te presenteren.

Het catalogiseren op de vrijdag wordt nog steeds vervolgd. Dat betekent dat de bibliotheek voorlopig regelmatig op vrijdagmiddag open zal zijn. Voor de meest recente informatie hierover de kalender op onze website: <http://vrouwenbibliotheek.nl/kalender/>

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Andreas Burnier, metselaar van de wereld van Elisabeth Lockhorn, *De lottowinnaar* van Sakoentela Hoebba, *Leven tot elke prijs* van Kristina Sandberg, *Lolita lezen in Teheran* van Azar Nafisi

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/11/05/de-verzegelde-brief-door-emma-donoghue/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/11/17/briefroman-door-juli-zeh/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/11/25/landgoed-longbourn-door-jo-baker/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/11/30/wachtkamers-van-saskia-stehouwers/>

De leenbijdrage voor 2016 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent ovv naam en 'leenbijdrage 2016'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek. Vanaf juli betaal je voor de rest van het jaar € 12,50.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 29 november 2015